

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga institutionen

Vad säger statsvetarna?

Om statsvetares uttalanden i media

C-uppsats i statsvetenskap
HT 2013
Filip Svensson
Handledare: Ulf Bjereld
Antal ord: 11 972

Abstract

Denna uppsats redogör för vilka typer av uttalanden statsvetare gör när de uttalar sig i media, inom vilka sakområden statsvetare uttalar sig samt om det finns ett samband mellan uttalandena och sakområdena. Uppsatsen har genomförts med en innehållsanalys där 400 uttalanden av statsvetare från svenska universitet och högskolor kodats och satts in i fem innehållskategorier. Urvalet bestod av 69 artiklar från Sveriges sju till upplaga största morgon- och kvällstidningar (gratistidningar ej inräknade) under perioden 1 januari 2013 till 30 juni 2013.

Uppsatsens resultat visar att statsvetare i mycket låg utsträckning hänvisar direkt till forskning när de figurerar i nyhetstexterna. Istället är det uttalanden där statsvetarna förklarar skeenden, spekulerar, problematiserar händelser och tar ställning i värdefrågor som är mest förekommande. Artiklar som behandlar olika typer av kriser samt opinionsmätningar är de typer av nyhetstexter som statsvetarna oftast figurerar i.

Innehållsförteckning

---

1. Inledning	4
2. Bakgrund	5
2.1 Statsvetare och statsvetenskap	6
2.2. Den tredje uppgiften	6
2.3 Debatt inom statsvetarkåren	8
2.4 Problemformulering	10
3. Tidigare forskning	12
4. Teoretisk utgångspunkt	17
4.1 Teorier	16
4.2 Tolkningsregler	19
4.3 Sakområden	22
4.4 Syfte och frågeställningar	22
5. Metod	24
5.1 Val av metod	24
5.2 Urval och avgränsningar	25
5.3 Generaliserbarhet	27
5.4 Sökordets betydelse för resultatet	27
5.5 Genomförande	28
5.6 Min förkunskaps betydelse för resultatet	29
5.7 Reliabilitet och validitet	29

6. Resultat	30
6.1 Vilken typ av uttalanden gör statsvetare när de uttalar sig i nyhetspressen?	30
6.2 Inom vilka sakområden uttalar sig statsvetare?	37
6.3 Finns det samband mellan uttalandekategorierna och sakområdena?	38
7. Analys	43
7.1 Vad säger statsvetarna?	43
7.2 Inom vilka sakområden får statsvetarna uttala sig?	44
7.3 Statsvetarna och den tredje uppgiften	46
7.4 Tidigare forskning och mitt resultat	47
8. Slutdiskussion	49
8.1 Arbetsprocessen	49
8.2 Resultatet	50
8.3 Förslag på vidare forskning	50
9. Referenslista	51
Appendix	54

1. Inledning

Om du konsumerar svensk media kommer du snart att finna en statsvetare. Statsvetarna används flitigt i medierna för att kommentera och analysera aktuella händelser inom politikens värld. Vissa tycker att statsvetarna tillåts vara med för mycket i medierna och på så sätt även i den allmänna debatten, medan andra tycker att de på grund av sin bildning är mycket lämpade att kommentera vår samtid och därför självklart bör få yttra sig i medierna. Åsikterna går även isär när det kommer till vad statsvetare bör säga när de figurerar i medierna; Vissa tycker att statsvetarna bara bör prata om sin och andras forskning, medan andra tycker att statsvetarna är högst lämpade till att agera expertkommentatorer och bör kunna spekulera och tycka i frågor som rör politik. Oavsett vad ens ståndpunkt är så finns det en i sammanhanget obesvarad fråga inom forskningen: Vad säger statsvetarna när de figurerar i medierna?

I denna text kommer jag att undersöka hur de statligt anställda statsvetare som finns vid Sveriges universitet och högskolor uttalar sig när de figurerar i den svenska pressen.

Jag kommer att ta avstamp i en av de tre uppgifter som Sveriges universitet har enligt högskolelagen. För det första ska universiteten bedriva utbildning. För det andra ska universiteten ägna sig åt forskning. Utöver dessa två självklara punkter tillkommer den så kallade *tredje uppgiften*: att samverka med samhället. Man kan samverka med samhället på en mängd olika sätt. Ett av dessa sätt är att medverka i medierna. Med hjälp av mediernas genomslagskraft kan statsvetarna nå ut med sin och andras expertis om politik till medborgarna och på så sätt öka kunskapen hos allmänheten.

Det står klart att statsvetarna ofta figurerar i media. Det står också klart att den tredje uppgiften på något sätt drar statsvetarna till medierna. Om detta är önskvärt eller inte får någon annan utforska – denna text blir istället startskottet för att ta reda på vad, hur ofta och inom vilka områden statsvetarna uttalar sig.

2. Bakgrund

2.1 Statsvetenskap och statsvetare

Studier i statsvetenskap ges vid lärosäten i hela Sverige; från Malmö högskola i söder till Luleå tekniska universitet i norr. Statsvetenskap försöker skapa mer kunskap inom området politik. Forskning inom statsvetenskap kan bedrivas empiriskt, normativt och konstruktivt inom politikens breda spektra av ämnen.¹

I och med att statsvetenskap är ett ämne som spänner över stora delar av samhället är statsvetare på Sveriges universitet och högskolor ofta specialister inom ett fåtal ämnen. På samma sätt som en läkare är specialist på hjärtat eller lungorna så kan en statsvetare vara specialist på allt från polsk partipolitik eller direktdemokrati.

2.2 Den tredje uppgiften

Enligt högskolelagen har svenska universitet och högskolor tre uppgifter; de ska utbilda, forska och ”samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet”.² Det är det sistnämnda som kallas *den tredje uppgiften*. I Högskolelagen (2009:45) hittar man följande text om den tredje uppgiften: ”I högskolornas uppgift ska ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta”. Medan de två första uppgifterna finansieras direkt av staten, genom hur många studenter som undervisas och tar ut en examen, så är den tredje uppgiften mer ofinansierad samt något odefinierad. Det har lett till kritik från bland annat den framstående forskaren Hans Rosling, som tycker att den tredje uppgiften är *luddig*.³

Rapporten ”Bilda och samverka: om införandet, implementering och förändringen av universitetens tredje uppgift 1977-1997” förklarar mycket utförligt hur den tredje uppgiften kom till. Sammanfattningsvis skriver författarna att ”[I]ntentionen med den tredje uppgiften alltså inte att i lag stadfästa universitetens samverkan med näringslivet utan kunskapen skulle istället på

---

¹ Badersten & Gustavsson, 2010: 17

² Högskolelag 1992:1434

³ Samuelsson, 2012

bred front föras ut i samhället, öka medvetenheten om forskningsresultat och förhoppningsvis underlätta rekryteringen av studenter till universiteten”⁴. Bo Talerud har i sin rapport ”Högskolans arbete med sin samverkansuppgift” tittat på de svenska universitetens årsredovisningar och kommit fram till att ”Samtliga högskolor lyfter fram och betonar betydelsen av samverkan med näringslivet, främst med mindre och medelstora företag. Mer sparsamt förekommer uppgifter om samverkan med andra sektorer i samhället”.⁵ Man kan alltså se en förskjutning där näringslivet fått en central roll i universitetens samverkansuppgift.

I Taleruds text ges ingen beskrivning om hur eller om universiteten vill att enskilda forskare bör tala direkt med medierna, däremot tas det upp hur universiteten anordnat utbildningar för medierna samt om några större samarbeten som hållits tillsammans med medierna⁶. Talerud har i sin undersökning genomfört intervjuer med representanter från Tidningsutgivarna, Journalistförbundet och en reporter från en medelstor dagstidning. I samtalen sa dessa representanter att de trodde att fanns en misstro mellan forskarna och journalisterna; forskarna misstror journalisterna på grund av deras förenklingar av forskningen. Å andra sidan kritiserar ofta journalisterna forskarna för att inte kunna skriva på ett sätt som är enkelt att ta till sig, vilket enligt journalisterna gör att många nyheter aldrig får medieutrymme.⁷

Tanken med den tredje uppgiften är att forskarna ska sprida sin kunskap till medborgarna. Man kan samverka med samhället på en mängd olika sätt. Vissa forskare väljer att ge för allmänheten öppna föreläsningar – andra väljer att skriva böcker. Det har blivit allt vanligare att statsvetare fungerar som informationskällor och kommentatorer i Sveriges dagstidningar.⁸ Genom att svara på journalisters frågor på det område inom vilket statsvetare är kunniga kan statsvetare på ett effektivt sätt nå ut med sin kunskap till en bredare allmänhet, samtidigt som journalisters text fylls med expertkunskap. Man ser ofta statsvetare figurera i nyheter som berör partipolitiska ämnen och val.⁹

Alla tycker inte att det är önskvärt att statsvetarna använder den tredje uppgiften för att uttala sig i medierna. Kjell Goldmann riktar i sin bok ”Statsvetenskap som yrke” kritik mot denna

---

⁴ Kasperowski & Bragesjö, 2011: 16

⁵ Talerud, 2000: 42

⁶ Talerud, 2000: 62

⁷ Talerud, 2000: 88

⁸ Örum, 2013: 2

⁹ Örum, 2013: 6

typ av samverkan med samhället. Goldmann menar att man i intervjusammanhang tvingar statsvetarna till förenklingar, när de istället borde utveckla och problematisera forskningen.¹⁰ Goldmann ställer sig kritisk till om statsvetarna uppfyller kravet på ”vetenskapens trovärdighet och god forskningssed” när man intervjuas i media, om man samtidigt som man tituleras statsvetare eller forskare förenklar verkligheten för mycket.¹¹

Det finns väldigt lite litteratur som problematiserar och argumenterar för hur – eller ens om – den tredje uppgiften bör utföras genom medverkan i medierna. Avsaknaden av litteratur på ämnet kan vara ytterligare ett tecken på att den tredje uppgiften är odefinierad och svår att utföra på ett ”korrekt sätt”.

2.3 Debatt inom statsvetarkåren

I *Statsvetenskaplig tidskrifts* första nummer för 2013 lät Statsvetenskapliga förbundet de tre mest citerade statsvetarna i svensk press¹² ge sin syn på hur ”samspelet mellan statsvetare, media och offentlig debatt” bör se ut under parollen ”Statsvetare – den fjärde statsmakten?”.

Jenny Madestam, statsvetare och universitetslektor från Stockholms universitet, konstaterar att statsvetare bör utgå från vetenskap när de gör uttalande i medierna. Madestam säger dock att statsvetares analyser inte alltid bör ses som sanningar. Madestam skriver att statsvetare bör figurera i den allmänna debatten på grund av den ”verktygslåda” de tillskansat sig genom många år av studier. Denna verktygslåda gör att statsvetarna är ”kompetenta och lämpade till att förstå och förklara komplexa samhällsfenomen”. Madestam fortsätter med att skriva att statsvetare bör fokusera på att uttala sig inom sin egen forskning, men att man inte bör vara rädd att kommentera närliggande områden. Avslutningsvis konstaterar Madestam att medielogikens förenklingar av verkligheten går tvärt emot det man lär sig som forskare, där man snarare värdesätter djupa analyser.¹³

Ulf Bjereld, professor i statsvetenskap från Göteborgs universitet, börjar med att konstatera att statsvetarna bör möta medborgarna där de finns – vilket gör media till en ypperlig plats att

---

¹⁰ Goldmann, 2005: 50

¹¹ Goldmann, 2005: 52

¹² Örum, 2013: 4

¹³ Erlandsson, 2013: 87-88

verka på. Vidare skriver Bjereld att statsvetares värderingar och övertygelser kan påverka hur de tolkar data och analyserar politiska händelser och att ”bilden av den opartiske statsvetaren är en myt” på samma sätt som att det inte finns några opartiska journalister. För att väga upp den egna övertygelsen bör statsvetare därför enligt Bjereld vara så transparenta som möjligt med hur de gått tillväga för att tillskansa sig informationen de delger i medierna. Bjereld konstaterar även att journalister ofta vill att statsvetare ska ”tala sig i pratminus och undvika att intellektualisera”. Bjereld pekar på mediernas makt att välja bort att intervjua statsvetare som haft fel många gånger, men att prediktioner ofta glöms bort när det kommer en ny våg av uttalanden i media.¹⁴

Även Jonas Hinnfors, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, är positiv till att statsvetare bör finnas till hand när media vill ha analyser och kommentarer.¹⁵

Marie Demker – professor i statsvetenskap från Göteborgs universitet – argumenterar i en debattartikel från 2011 för att statsvetare bör medverka i medierna om statsvetaren tror sig kunna tillföra något. ”Som intellektuell kan jag bidra med perspektiv och tolkningar, som expert kan jag bidra med kunskap om ett särskilt fenomen och som forskare kan jag informera om forskningsläget inom en viss kunskapsfär” skriver Demker. Demker trycker på att statsvetare är mycket lämpade att prata med medborgarna på ett sätt som de förstår, på samma sätt som en professor i fysik enkelt kan förklara vad Nobelpristagare gjort för upptäckter. Demker avslutar med att skriva att det är upp till statsvetarna att ta ansvar för de uttalanden som görs och även journalisterna måste visa respekt för statsvetarnas professionalitet.¹⁶

Några av de mest citerade statsvetarna i Sverige verkar vara väl medvetna om sin roll i medielandskapet. För att summera tycker de alla att statsvetarna bör finnas tillgängliga för att kommentera samtiden, men att man bör akta sig för att dras ner i medias förenklingar. Ett argument som många av dem refererar till är att statsvetarna genom sin breda kunskap kan kommentera stora delar av det politiska området – även om de inte forskat inom just det område som journalisterna vill prata om. Det skulle vara intressant att höra de minst citerade statsvetarnas synpunkter i denna fråga. Att de mest citerade statsvetarna tycker att allt är frid och fröjd är inte särskilt häpnadsväckande, men om de som nästan aldrig blir tillfrågade eller ständigt tackar nej till att uttala sig i media tycker samma sak vet jag inte. Det närmsta exemplet jag kan hänvisa till

---

¹⁴ Erlandsson, 2013: 88-89

¹⁵ Erlandsson, 2013: 90-91

¹⁶ Demker, 2011

är Goldmanns bok mer negativa syn som jag skrev om i stycket ovan (2.3 *Den tredje uppgiften*).

2.4 Problemformulering

2.4.1 Samhällelig relevans

Det är genom medierna som medborgarna tillskansar sig information om samhället. Medierna sätter agendan för resten av samhället genom att upplåta utrymme till olika typer av nyhets- och debattartiklar som övriga samhället sedan läser och diskuterar.¹⁷

Det är av yttersta vikt att belysa hur journalister väljer att framställa nyheterna de rapporterar om och vilka experter de använder för att ge legitimitet till texten. Genom att titta på vilka uttalanden statsvetare gör för att förklara och kommentera nyheter kommer jag att kunna skapa mer kunskap kring hur statsvetare används av medierna i den allmänna debatten.

Det är viktigt att komma ihåg att *statsvetare* är ett mycket vitt begrepp som innehåller experter på en mängd olika områden inom politik. Det är dock inte säkert att de medborgare som läser ett expertuttalande av en statsvetare vet att så är fallet. Kanske är det så att titeln ”statsvetare” skapar ett missvisande förtroende till personen då hen inte är expert på det område hen intervjuas om utan tas in för att hen är statsvetare.

I boken *Vad är statsvetenskap?* framhåller författarna att även statsvetare bör få agera intresserade samhällsmedborgare i tidningarna. Det eventuella problemet uppstår, enligt författarna, då texten signeras av en statsvetare – ett tecken på att personen är en expert. Texten får då automatiskt få en högre legitimitet, trots att personen i fråga kanske inte är expert på det aktuella området, utan i ett närliggande.¹⁸

2.4.2 Vetenskaplig relevans

Viss kartläggning kring hur ofta statsvetare syns i media och vilka universitet som är mest framträdande finns tillgänglig, men det finns ingen konkret forskning om statsvetares uttalanden.

---

¹⁷ McCombs & Shaw, 1972: 177

¹⁸ Badersten, 2010: 23

När statsvetarna får utrymme att kommentera vår politiska samtid kan deras uttalanden påverka både vanliga medborgare och opinionsbildare, vilket kan få stora konsekvenser på vilken riktning samhällsdebatten tar. Trots det stora inflytandet finns det ingen nutida forskning om vad statsvetarna säger i nyhetspressen, vilket gör ämnet högst vetenskapligt relevant.

En eventuell anledning till att ingen forskning har gjorts på detta område är att statsvetarnas roll de senaste tio åren har förändrats otroligt mycket (se Örums undersökning i avsnittet om tidigare forskning). Avsaknaden av forskning kan bero på att forskningsfältets omfattning är nytt och att ingen hunnit sätta sig in i det ännu.

3. Tidigare forskning

Att experter figurerar i medierna är inget nytt. Trots detta verkar forskningsområdet vara relativt skralt, speciellt inom samhällsvetenskaperna.

I artikeln ”Gap between science and media revisited: Scientists as public communicators” ger den tyske forskaren Peters en överblick i diskursen som behandlar på vilket sätt olika typer av vetenskapsmän figurerar i media. Peters utgår till stor del från undersökningar gjorda i USA och Tyskland sedan 1980-talet och framåt. I artikeln kommer Peters fram till att vetenskapsmän ser en tudelning mellan den arena där de möter allmänheten genom (medierna) och den arena de själva kommunicerar forskningsfynd genom – exempelvis i vetenskapliga tidskrifter. Forskarna kommunicerar sin forskning på helt olika sätt i de båda kanalerna.¹⁹ Titeln till trots menar inte Peters att det finns ett glapp mellan vetenskapsmän och media, utan snarare att de till stor del arbetar inom olika arenor med olika spelregler. Peters skriver att vetenskapsmännen anpassar sina resultat när de pratar med media genom ”use of selected, simplified, sensationalized, and pedagogically tailored messages”.

Peters utgår från amerikanska och tyska exempel, men jag vill ändå argumentera för att dessa länder är så pass lika Sverige att det borde gå att dra paralleller hit; alla tre är exempelvis rika I-länder med fri press.²⁰

Nu när vi vet att forskare från olika områden tenderar att agera något olika kan vi gå vidare med att titta på vilken kunskap som finns om vad samhällsvetare säger när de figurerar i medierna. I studien ”Social Science Communication in the United States” från 1974 har den amerikanske forskaren David A. Goslin sammanfattat de fem mest vanliga typerna av uttalanden samhällsvetare gör när de figurerar i media.²¹

- Uttalande om att mer forskning måste göras på fältet.
- Uttalande som säger att forskning just nu görs, men att den inte är klar.
- Uttalande som säger att en viss studie just har gjorts som visar X.
- Uttalanden om vad som har gjorts inom ett givet fält inom samhällsvetenskap.

---

¹⁹ Peters, 2013: 1

²⁰ World Press Freedom Index, 2013

²¹ Goslin, 1974: 509-510

- Uttalanden om vad viss forskning betyder för politiken.

De fyra första typerna av uttalanden är generellt inriktade på att berätta exakt var forskningen på området befinner sig. Goslin skriver att det femte exemplet – vad forskningen betyder för politiken – är den svåraste att uttala sig om, då forskaren måste ge sig in för att spekulera och dra slutsatser som eventuellt ligger utanför den forskning som bedrivits.

Goslin pekar på att forskningen kan kommuniceras väldigt olika om det är en forskare som själv berättar om sina fynd – exempelvis genom en egenskriven text – eller om forskningen sammanfattas av en journalist. En journalists sammanfattning kan bli mycket missvisande och förenklad. Vilken publik forskningen kommuniceras till spelar roll för hur texten kommuniceras. Det görs olika stora förenklingar om forskningen kommuniceras till forskare, allmänheten eller lagstiftare. Goslin menar att forskningen ibland kan vara grovt förvrängd då den genomgått en mängd förenklingar innan den tillslut når allmänheten eller lagstiftarna genom medierna.²²

Goslin pekar på att forskare är dåliga på att informera medierna om sin pågående forskning samt att forskarna inte alltid anpassar och gör sin forskning begriplig för medierna. Goslin menar också att journalister i många fall inte kan se skillnad på ”bra och dålig forskning”, vilket gör det svårt för journalisten att bedöma om en viss forskning är relevant att sprida till allmänheten.²³

Man ska ha i åtanke att Goslins artikel skrevs 1974 och att det går att argumentera för att den är daterad. En förmildrande omständighet tycker jag är att Goslin ger exempel på faktorer som skapar stora avstånd mellan samhällsvetare och medierna: journalisternas pressade tidschema samt pressen på journalisterna att rapportera ”spännande, provokativa eller kontroversiella nyheter i kontrast till de mer försiktigt resonerande och högkvalificerade uttalandena av samhällsvetare”.²⁴ Vi vet alla att tempot i mediebranschen ser annorlunda ut nu än det gjorde på 1970-talet – det går snabbare och snabbare mellan publiceringarna idag, speciellt sedan Internet blivit en självklar publicistisk arena för de stora mediehusen. Således tycker jag att Goslins text tillför min undersökning relevant information om förhållandet mellan forskarna och medierna. Jag kommer även att återkomma till de ”spännande, provokativa eller kontroversiella nyheter” Goslin pratar om i avsnittet om teoretiska utgångspunkter.

---

²² Goslin, 1974: 510

²³ Goslin, 1974: 510

²⁴ Goslin, 1974: 510

Goslins exempel på typer av uttalanden skiljer sig antagligen från de uttalanden jag kommer att finna i min undersökning. Medan nästan alla av Goslins exempel behandlar uttalanden som görs i samband med att forskaren refererar till tidigare forskning så kommer det i min undersökning endast finnas en sådan kategori. När jag inför denna uppsats tittat på statsvetares uttalanden har jag inte funnit något fog för att använda mig helt och hållet av Goslins exempelkategorier då de ovan nämnda kategorierna av uttalanden var mycket få i dagens tidningsartiklar. Det kan ha att göra med att det år 1974 – när Goslin publicerade sin text – var vanligare att referera till forskning på olika sätt eller att forskningen då hade en annan typ av legitimitet i journalisternas texter.

Låt oss smalna av området ännu en gång och gå från samhällsvetare till statsvetare. Jag har bara funnit en enda text som diskuterar statsvetares roll i medierna - Oscar Örums examensarbete ”Statsvetarens (förändrade) roll i svensk dagspress” som skrivits vid Göteborgs universitet. Örums undersökning visar att statsvetare har fått mer utrymme i svensk dagspress över tid. Enligt Örums kartläggning har antalet statsvetaruttalanden i dagspressen tredubblats sedan 2004. En annan intressant skillnad är att 50% av uttalandena år 2004 var skrivna av statsvetarna själva – exempelvis på debattsidor – medan det tio år senare är en överhängande majoritet av uttalanden genom intervjuer om dagsaktuella händelser.²⁵ År 2010 skrev statsvetarna själva 10% av texterna i dagspressen de figurerade i.²⁶ En möjlig förklaring till den totala ökningen av statsvetares uttalanden kan enligt Örum vara ”allt mer slimmade redaktioner på svenska tidningar, i kombination med att en yngre, mer uppmärksamhetsbejakande, generation statsvetare har tagit över”. Andra förklaringar som ges är att antalet statsvetare vid de svenska universiteten har ökat, samt att ”statsvetare är mer villiga att formulera sig mindre akademiskt och mer skojigt än tidigare”.²⁷

Trots att statsvetarna syns alls mindre i debattartiklar och krönikor betyder det inte att de inte når ut med egenskrivna texter. Många statsvetare har idag egna bloggar och konton på sociala medier där de kan kommunicera direkt med en intresserad publik. Statsvetare är även

---

²⁵ Örum, 2013: 2

²⁶ Örum, 2013: 3

²⁷ Örum, 2013: 2

mycket aktiva på mikrobloggen Twitter, där de inte är lika styrda av vilka ämnen de ska avhandla.²⁸

Sammanfattning av tidigare forskning

Det finns inte mycket forskning om experter i media i allmänhet och om statsvetare i media i synnerhet. Av den forskning jag redogjort för ovan kan man konstatera att det finns en medvetenhet inom forskarkåren om att relationen med medborgarna genom medierna är svår att upprätthålla och kommunicera – mycket på grund av att forskarnas resultat kan vara svåra för medborgarna att förstå, vilket leder till att forskarna tar till förenklingar. Peters forskning visar att vetenskapsmännen medvetet använder sig av förenklingar och Örums statistik säger att statsvetarna gått från att hålla i pennan själv till att bli intervjuade om dagsaktuella händelser. Att simplificera samtidigt som någon annan leder texten skulle kunna leda till att mycket viktig information försvinner i förenklingarna.

Vi vet nu lite mer om förhållandet mellan vetenskapsmännen och medierna, men min initiala fråga kvarstår: vad säger statsvetarna när medierna ringer? För att svara på detta måste vi först ta upp de mekanismer som gör att statsvetarna över huvud taget får frågan om att delta. Vilken typ av texter är det egentligen som publiceras i medierna?

---

²⁸ Örum, 2013: 6

4. Teoretisk utgångspunkt

Medier existerar för att medborgarna är intresserade av vad som händer i samhället. Människor betalar pengar för att köpa en dagstidning, vilket gör att mediehusen kan ha journalister anställda, som i sin tur skriver artiklar. Så långt är nog alla med. Låt oss nu tänka kring vilka nyheter som journalisterna skriver ner. Det är nog en fråga färre medborgare har ställt sig. Varför blir vissa nyheter förstasidesstoff medan andra nyheter blir notiser – eller helt väljs bort? Jag kommer nedan att presentera tre teorier som tillsammans försöker förklara allt detta. Samtliga teorier är något snarlika, men ger tillsammans en helhetsbild av mediernas publicistiska struktur.

4.1 Teorier

McCombs och Shaws dagordningsteori har fått stort genomslag sedan den lanserades år 1972. Teorin tar fasta på det faktum att världen är stort och komplex, vilket gör att medborgarna inte kan tillskansa sig all information på egen hand. Medborgarna vänder sig därför till medierna för ledsagning. Med *dagordning* syftar man på den i sammanhanget lilla mängd information som avhandlas i medierna varje dag.²⁹ Redan 1922 beskrev Walter Lippmann hur medborgarna använder media för att förstå det stora och komplexa samhället. Lippmann beskrev hur medierna påverkar vår syn på samhället genom att påverka ”the pictures in our heads” om hur samhället fungerar.³⁰ Medierna har makt att välja ut vilken information medborgarna tar till sig om ett visst ämne. Dagordningsteorin säger att tidningarna inte nödvändigt styr *vad* vi tycker i olika frågor, men de styr *vilka* saker vi ska ha åsikter om. På senare år har man utvecklat teorin och fler lutar nu åt att medierna påverkar hur medborgarna uppfattar verkligheten genom att ge den attribut. Medierna kan genom starka ord eller bilder porträttera händelser, vilket ger medierna stor makt.³¹

Dagordningsteorin hjälper oss förstå hur media använder statsvetarna för att förklara omvärlden för läsarna. Den låter oss ställa frågor om varför det ibland är statsvetare och inte politiker som får kommentera aktuella nyheter. Genom att ta reda på vilka typer av uttalanden som journalisterna väljer att publicera kan man eventuellt säga någonting om vilken agenda journalisterna vill få fram och vad de vill att medborgarna ska tycka om samhället.

---

²⁹ Strömbäck, 2009: 102-103

³⁰ McCombs, Shaw & Weaver, 1997: 15

³¹ Strömbäck, 2009: 111-114

Om dagordningsteorin förklarar vilka saker som hamnar på pränt i tidningarna förklarar teorin om *gatekeeping* vilka nyheter som aktivt sållas, bort samt hur en nyhet förändras från att en händelse sker till att medierna rapporterar om den. I och med att det sker oräkneligt många saker i världen under ett dygn måste medierna sålla ut en liten del att skriva om. Det sker alltså en utgallring på mediernas redaktioner varje dag – vissa nyheter uppmärksammas, andra inte.³² När en nyhet når läsaren har den gått igenom många *gatekeepers* – från ögonvittnet, via telegrambyrån och journalisten, för att tillslut godkännas av redaktören.³³ En läsare av en artikel får ofta läsa ett referat skrivet av en journalist – läsaren får inte se händelsen i realtid. Detta gör att journalisten har en makt att gestalta verkligheten som den vill.

Det är viktigt att ha *gatekeeping* i åtanke när man tittar på vilka nyheter och uttalanden som till slut hamnar i tidningen och att ställa sig frågan om varför nyheten ser ut som den gör. Olika tidningar har olika *gatekeepers*, vilket kan göra att nyhetsutbudet ser olika ut. Låt oss ställa oss frågan vad som händer om en lång intervju med en statsvetare förkortas till en eller två meningar – vad ger detta för helhetsintryck för läsaren? Får läsaren verkligen reda på all väsentlig information? Teorin om *gatekeeping* kommer att vara användbar när jag analyserar vilka typer av uttalanden som tidningarna trycker. Är uttalanden med tyckande överrepresenterade eller är det kanske så att det är sakliga faktapåstående det finns flest av?

Jag har nu redovisat två viktiga teorier om hur medierna fungerar, men har ännu inte presenterat den kanske mest viktiga: teorierna om nyhetsvärdering och medielogiken. Nyhetsvärdering är precis vad det låter som – den värdering medierna gör när de väljer vilka nyheter som ska få plats att synas. Forskning tyder på att nyhetsvärderingen i hög grad styrs av vilken struktur, organisation eller kultur medierna och journalisterna verkar inom. Exempel på strukturer eller kulturer kan vara om mediet är politiskt bundet eller om mediet är digitalt eller analogt. Nyhetsvärderingen sker i två led: först väljer medierna ut vilka händelser som ska klassas som mest relevanta nyheterna, sedan väljer de hur nyheterna ska gestaltas. När man har studerat svenska tidningar har man kommit fram till att följande händelser har störst chans att bli välexponerade nyheter enligt rådande nyhetsvärdering:³⁴

---

³² Strömbäck, 2009: 93

³³ Hadenius, Weibull & Wadbring, 2011: 349-350

³⁴ Falkheimer, 2001: 154-155

- Händelser om politik, ekonomi, brott och olyckor.
- Händelser som avvikelser från det normala.
- Händelser som utspelas på kort geografiskt och kulturellt avstånd från läsaren.
- Händelser som passar in med journalisternas och läsarnas värderingar.
- Händelser som behandlar eliter i samhället.
- Händelser som är lätta att förstå för läsarna.

Enligt teorin om medielogiken anpassas medieinnehållet efter vad som passar bäst i medierna. Teorin säger att de aktörer i samhället som vill synas i medierna kommer att anpassa sitt innehåll för att det ska platsa i mediernas rapportering.³⁵ Eftersom det finns ett underskott av uppmärksamhet och ett överskott av information i människors liv behöver medierna både reducera informationsmängden och göra allt för att fånga läsarnas uppmärksamhet. För att uppnå detta använder medierna en mängd berättartekniker som effektivt skapar intresse: tillspetsningar, förenklingar, polariseringar, konkretiseringar, intensifieringar, personifieringar och stereotypiseringar. En nyhet har enligt medielogiken större chans att sättas på pränt ju fler av dessa tekniker som används.³⁶ Några av de mer gångbara vinklar medielogiken driver fram är lokalvinkeln, hotvinkeln och konfliktvinkeln. Att exempelvis måla upp den ena sidan i en konflikt som vinnare och andra sidan som förlorare är ett grepp som uppskattas av läsarna och därför också premieras av medielogiken.³⁷ Medielogiken vill helt enkelt skapa så mycket intresse som möjligt. Man säljer fler tidningar om läsarna är intresserade.

Jag kommer inte att i denna uppsats undersöka hur medielogiken syns i statsvetares uttalanden. Jag tror dock att medielogiken kommer vara användbar när jag analyserar resultaten av min studie. Kanske kommer jag kunna se att medielogikens sensationsnyheter är de mest frekventa. Detta skulle kunna väcka frågor om statsvetare över huvud taget bör synas i dessa sammanhang.

---

³⁵ Strömbäck, 2009: 171

³⁶ Strömbäck, 2009: 172-173

³⁷ Falkheimer, 2001: 156

4.2 Tolkningsregler

För att kunna besvara mina frågeställningar måste jag definiera vilka typer av kategorier jag ska placera statsvetarnas uttalanden i. Dessa tolkningsregler bör vara så pass unika så att en och samma meningsbärande enhet (uttalande) inte kan sättas i flera kategorier.³⁸

Kategori 1. Presenterar/redovisar/åberopar forskningsresultat eller opinionsmätningar

Om statsvetaren i sitt uttalande hänvisar till egen eller andras forskning på det område som nyheten behandlar kommer denna kategori tillämpas. Kategorin används även om statsvetaren hänvisar till en statistiskt säkerställd opinionsmätning.

Exempel på uttalande där kategori 1 åberopas:

– Vi såg en väldigt stark mobilisering kring de här frågorna hösten 2012, säger Marie Demker, professor i statsvetenskap, när 2012 års Som-undersökning presenterades vid Göteborgs universitet i går.

Marie Demker, artikel 5

Kategori 2. Förklarar politiska skeenden, spekulerar och siar om framtiden

Om statsvetaren förklarar varför någonting har hänt och/eller spekulerar kring vad som hen tror kommer hända kommer uttalandet sättas i denna kategori.

Exempel på uttalande där kategori 2 åberopas:

– MP kommer att hålla sina kort tätt intill bröstet fram mot valdagen.

Jonas Hinnfors, artikel 44

---

³⁸ Esaiasson, 2012: 206-207

Kategori 3. Problematiserar händelser, ifrågasätter sanningar och tar ställning i värdefrågor

Om statsvetaren problematiserar nyheten, utan att egentligen peka på konkreta fakta eller tar ställning rent normativt i frågan, kommer denna kategori tillämpas.

Exempel på uttalande där kategori 3 åberopas:

- *Det blir "guilt by association".*

Mikael Sundström, artikel 31

Kategori 4. Ger faktauppgifter

Denna kategori kommer att användas när statsvetaren uppger faktauppgifter som inte går att knyta direkt till forskning.

Exempel på uttalande där kategori 4 åberopas:

– Politiska bombattentat är vardag i Pakistan.

Sten Widman, artikel 61

Kategori 5. Övrigt

Om ingen av ovanstående kategorier kan användas för att beskriva uttalandet kommer kategorin övrigt att väljas.

Exempel på uttalande där kategori 4 åberopas:

– *Det kändes väldigt bra att få frågan om att tala i dag.*

Marie Demker, artikel 127

4.2.1 Diskussion om tolkningsreglerna

För att kodningen inte ska bli allt för omfattande har jag valt att skapa dessa fem kategorier. Jag är medveten om att man kan kritisera mitt tillvägagångssätt då jag valt att klumpa ihop många uttalanden tillsammans. Till exempel skulle kategori 1 kunna delas upp i två olika kategorier – forskning och opinionsmätningar. Jag har valt att göra på ovan redovisat vis för att göra kodningen och analysen mindre komplicerad. Även om opinionsmätningar inte av alla skulle definieras som regelrätt forskning så är mätningen ändå – om den är statistiskt säkerställd – fakta som tagits fram på ett forskningsliknande sätt.

Kategorierna 2 och 3 kan vid första anblick anses vara något för stora och klumpiga. Man kan även fråga sig om inte ”förklarar politiska skeenden” (kategori 2) och ”problematiserar händelser” (kategori 3) är två ganska snarlika beskrivningar. Jag håller med initialt med om detta, men vill peka på att man bör titta på hela kategorin för att få en rättvis bild av de uttalanden som görs:

Om kategori 2 åberopas läggs vikten i uttalandet på en spekulation. Man förklarar något som i texten inte direkt framgår att statsvetaren har belegg för (eller kan vara säker på stämmer). Att förklara ett politisk skeende kräver i någon mån att man väljer ut några händelser och bygger ihop händelseförloppet till en spekulation om hur verkligheten fungerar. Jag utgår i denna undersökning från att en förklaring och prediktion i många fall liknar varandra.

Om kategori 3 åberopas har statsvetaren lagt vikt vid att problematisera en fråga och samtidigt tagit ställning i den eller ifrågasatt något som anses vara allmänt vedertaget. När man problematiserar en händelse tycker jag mig finna att det ofta finns underliggande ton av tyckande, vilket gör att denna kategori bör fungera utmärkt.

Det är viktigt att poängtera att kategori 4 antagligen kommer att användas på uttalanden som *egentligen* baseras på forskning. Fakta är ju trots allt något som i många fall uppkommit genom systematiska undersökningar. Anledningen att de ändå kommer hamna i kategori 4 är att det i journalisternas texter kommer finnas uttalanden där det inte framgår att uttalandet baseras på forskning. Eftersom jag inte kommer ha tid eller resurser att titta på varje unikt uttalande och ta reda på dess ursprung så får jag helt enkelt nöja mig med att titta på i vilken kontext uttalandet befinner sig i. Gemene man som läser en tidning kommer heller inte att syna varje uppgifts härkomst. Om det i texten inte framgår att ett uttalande baserar sig på forskning så kan man heller inte anta att det gör det. Det blir så ett faktapåstående.

Jag visste att mina kategorier skulle bli en knepig del av att skriva denna uppsats. Om man skapar för många kategorier blir det praktiskt taget omöjligt för en ensam person att gå igenom en tillräckligt stor mängd information för att skapa kunskap som är tillförlitlig och intressant och om man gör får få kategorier kan man som opponer peka på att man gjort allt för generella kategorier. När jag inför denna uppsats tittade på mitt underlag kunde jag se tydliga samband i statsvetarnas uttalanden. Ur dessa samband skapade jag mina kategorier.

4.3 Sakområden

Varje nyhetstext som en statsvetare uttalar sig i kommer jag sätta i ett sakområde. På så sätt kan jag peka på samband kring vilka ämnen statsvetarna gör sina uttalanden i. Jag har utgått från riksdagens 15 utskott när jag skapat dessa sakområden. På så sätt får jag självklara kategorier som försvarsfrågor, kulturfrågor och utrikesfrågor. Eftersom jag på förhand vet att tidningarna skriver mycket om partiledare och andra politiska aktiva kommer jag även att ha med specialkategorier som ”partiledare” från början. Om jag behöver utvidga mina kategorier kommer jag att göra detta efterhand. Se appendix för fullständig lista.

4.4 Syfte och frågeställningar

Syftet med min uppsats är att systematiskt undersöka vilken typ av uttalanden statsvetare vid svenska universitet och högskolor gör i nyhetspressen.

Jag har formulerat tre frågeställningar som min uppsats ska försöka svara på:

1. Vilken typ av uttalanden gör statsvetare när de uttalar sig i nyhetspressen?
2. Inom vilka sakområden uttalar sig statsvetare?
3. Finns det samband mellan uttalandekategorierna och sakområdena?

Givet den tidigare forskning jag funnit och de teorier om hur medierna väljer ut och porträtterar nyheter är det sannolikt att det finns en stor del spekulerande och tyckande i medierna. Detta står dock i kontrast till den akademiska värld som statsvetarna kommer från där påståenden alltid ska vara underbyggd och kunna redovisas transparent. Jag tror att jag kommer att finna spår av förenklingar och spektakulära uttalanden hos statsvetarna, vilket borde premiera kategori 2 och 3. Jag tror även att statsvetarna används för att peka på fakta – alltså kategori 4.

5. Metod

5.1 Val av metod

Jag har valt att göra en kvantitativ innehållsanalys för att besvara mina frågeställningar. Med hjälp av denna metod kan jag undersöka en mängd olika skriftliga framställningar på likvärdiga analyspunkter och sedan redovisa ett resultat med hjälp av siffror. En innehållsanalys tar enskilda enheter och sätter in dem i ett större sammanhang. Den kvantitativa innehållsanalysen är användbar när man vill se på förekomsten av innehållsliga kategorier i ett material och när man på kort tid vill analysera stora mängder datamaterial och registrera olika parametrar³⁹ – vilket är precis vad jag vill göra. Innehållsanalysen ställer standardiserade frågor i form av variabler till olika texter för att på så sätt kunna uttala sig om hela populationen.⁴⁰

Metoden har fått kritik för att den förenklar verkligheten då de standardiserade frågorna riskerar att missa helhetsperspektivet⁴¹, vilket jag är fullt medveten om. Dock används metoden frekvent inom ämnen som berör medier- och kommunikationsvetenskap.

Det finns fyra grundläggande saker som hör en god innehållsanalys till. Jag ska utgå från dessa fyra hållpunkter när jag gör min undersökning och skriver min analys.

1. *Objektivitet*: Vem som helst ska kunna göra om analysen med samma resultat. Analysobjekten och analys-schemat måste därför vara väldefinierade.
2. *Systematik*: Analysens tillvägagångssätt måste vara väldefinierat. Det material man ska använda ska vara definierat från början på tydliga grunder.
3. *Kvantitet*: Analys-schemat måste kunna beskrivas kvantitativt. Statistiska samband i populationen måste kunna fastställas.

---

³⁹ Esaiasson, 2012: 197

⁴⁰ Ekström, 2010: 119

⁴¹ Ekström, 2010: 121

4. *Manifest*: Implicita och dolda budskap ska minimeras av den som gör analysen.

Variablerna ska vara klart synliga i texten man undersöker.⁴²

Jag kommer att mäta frekvensen av olika typer av uttalanden som jag matchar med på förhand definierade kategorier. Metoden kräver att jag har väldefinierade tolkningsregler till hjälp för att förstå materialet för att kunna ge ett välgrundat resultat.⁴³

Innehållsanalysens tillvägagångssätt väcker en viktig fråga; Är frekvens mer relevant än exempelvis en artikels textvolym eller hur initierad ett uttalande är? Är en nyhetsnotis som publiceras i fyra olika tidningar viktigare än om en tidning publicerar en stor artikel på ett annat ämne? Både frekvens och volym är saker man måste ha i åtanke när man bestämmer sig för att använda innehållsanalys.⁴⁴

Jag kommer inte att titta på textvolym i denna studie. Det beror på att jag inte tror att det kommer att tillföra matnyttig information. Jag kommer inte alls att titta på artikeln som enhet, utan endast statsvetarens uttalande i sig.

5.2 Urval och avgränsningar

5.2.1 Val av statsvetare

Jag kommer att studera uttalanden av statsvetare som är anställda vid svenska universitet och högskolor, då det endast är de som påverkas av den tredje uppgiften. Mitt intresse tog avstamp i den skyldighet de av universiteten anställda statsvetarna har att samverka med samhället, vilket gör denna grupp intressant för mig. Trots att det medverkar fristående statsvetare i medierna har dessa inte samma tryck på sig att uppträda korrekt, då de inte innehar ett uppdrag som finansieras av medborgarna.

---

⁴² Ekström, 2010: 122

⁴³ Esaiasson, 2012: 198

⁴⁴ Ekström, 2010: 124

5.2.2 Val av tidningar

Mitt underlag kommer att bestå av de sju till upplaga största morgon- och kvällstidningarna i Sverige. Gratistidningar är ej inkluderade. Att välja de tidningar med störst upplaga är ett bra sätt att arbeta om man har en begränsad tidsram och vill analysera övergripande samhällsfenomen.⁴⁵ Att jag inte tittar på alla tidningar i Sverige beror på min begränsade tidsram för uppsatsen då jag skulle behövt lägga avsevärt mycket mer tid på att sälla ut mitt urval av artiklar. Dessutom borde de största tidningarna rimligtvis få störst genomslagskraft i samhället, vilket gör dem till självklara kandidater.

Tidningarna som passar in i min definition är: Aftonbladet, Dagens Nyheter, Expressen (inklusive Kvällsposten och GT) Svenska Dagbladet och Göteborgs-Posten.⁴⁶

Jag har valt att inte ha med gratistidningar som Metro eller City i mitt urval då jag finner att deras texter i många fall inte är tillräckligt djupgående, samt att de riktar sig till en annan målgrupp än de som aktivt väljer att köpa en prenumeration på en morgontidning eller ett lösnummer av en kvällstidning.

Jag kommer att använda *Retrievers mediearkiv* för att hitta material till min undersökning. Retriever har en komplett databas över svenska nyhetsartiklar i digital form som sträcker sig långt tillbaka i tiden.

5.2.3 Val av texter

I mitt urval kommer jag endast att titta på nyhetsartiklar. Jag kommer inte att ha med debattartiklar, krönikor eller ledarartiklar i mitt urval då de kan vara mer öppet tesdrivande än de förhoppningsvis mer objektiva nyhetsartiklarna. Jag väljer bort debattartiklar då de kan vara skrivna av statsvetarna själva, vilket gör att de kan lägga ut texten som de själva vill. Jag vill titta på de sammanhang där statsvetarna är i journalisternas våld på så vis att de inte kan styra exakt vilka uttalanden som ska få plats och inte.

Jag kommer inte att analysera bilder eller bildtexter i min studie, då det skulle kräva att jag utökar studien nämnvärt med nya teorier och forskning.

---

⁴⁵ Ekström, 2010: 129

⁴⁶ Tidningsutgivarna, 2013

Om jag i mitt urval får fram en och samma text som baseras på en text från exempelvis TT så kommer texten endast kategoriseras en gång, även om den är modifierad i de två publiceringarna.

5.2.4 Tidsperiod

Mitt urval består av 69 slumpmässigt valda artiklar som publicerats i ovan nämnda tidningar från 2013-01-01 till 2013-06-30. Jag väljer att begränsa mitt urval då jag kommer spara tid och på grund av att jag tror att statsvetarnas uttalanden är något generellt som inte kommer förändras om jag tar med ett större urval.

5.3 Generaliserbarhet

Jag gör denna studie för att kunna titta på och visa vad statsvetare säger när de uttalar sig i nyhetspressen. Då uppsatsen har en begränsad tidsram och då det tar ganska lång tid att göra en noggrann innehållsanalys har jag varit tvungen att begränsa mitt faktiska urval till 69 artiklar. Ur dessa 69 slumpmässigt utvalda artiklar tror jag mig kunna dra generella slutsatser om vad svenska universitetsanställda statsvetare säger i nyhetspressen.

Jag inser problematiken med att endast titta på ett urval som sträcker sig mellan januari och juni år 2013 och att jag eventuellt inte kan göra anspråk på att förklara hur statsvetarnas uttalanden sett ut långt före eller efter denna period. Dock kommer jag kunna säga någonting om hur situationen ser ut just nu. Eftersom ingen forskning tittat på innehållet i statsvetarnas uttalanden ser jag att alla nedslag inom detta område är bra.

5.4 Sökordets betydelse för resultatet

När jag söker efter artiklar i Retrievers mediearkiv kommer jag att ange söktermen *statsvet**. Asterisken gör att söktermen även visar ord som är längre än just *statsvet*. På så sätt fångar jag in *statsvetare*, *professor i statsvetenskap* och andra liknande termer i sökningen. Eftersom jag kommer vilja undersöka allt från doktorander till professorer kan jag inte lägga till ett suffix på termen utan att begränsa mitt underlag för mycket.

I och med att jag endast vill sälla ut de artiklar där statsvetare anställda vid högskolor och universitet fått uttala sig finns det inget sökord som helt kommer att passa mig. Jag kommer

därför behöva sålla bland sökresultaten efterhand som jag tar fram mitt material genom att se om ett universitet finns med i anslutning till statsvetarens introduktion i texten. När jag fått fram en text tittar jag om det står att statsvetaren som uttalat sig jobbar vid ett universitet eller högskola.

5.5 Genomförande

Jag började med att plocka ut mitt urval av artiklar från den tidsperiod jag valt – 1 januari 2013 till 30 juni 2013 med hjälp av Retrievers mediearkivs webbsida. Min population visade sig vara 183 artiklar från de sju dags- och kvällstidningarna jag valt. Efter att ha numrerat artiklarna upprättade jag en *randomiseringslista* för att slumpa ut de 69 artiklar jag skulle analysera. Slumpmässiga urval används för att skapa miniatyrkopior av populationen och för att minimera att de skulle innehålla systematiska fel.⁴⁷ Trots att totalurval av populationen skulle vara att föredra så tillåter inte min tidsram detta. Jag var tvungen att ogiltigförklara 13 artiklar under arbetets gång då de felaktigt befann sig i min urvalslista. De bortsållade artiklarna valdes exempelvis bort om statsvetaren inte var anställd vid ett universitet eller om statsvetaren inte var intervjuad utan bara omtalad. Varje gång jag valde bort en ogiltig artikel la jag till en artikel i mitt urval tills jag kom upp till 69 artiklar i min randomiseringslista.

I en innehållsanalys kan man välja att koda hela artikeln efter den kategori som är mest framträdande. Jag valde bort det sättet att koda då statsvetarnas uttalande skulle visa sig innehålla en mängd olika kategorier av uttalanden. Jag ville få en mer nyanserad bild av statsvetarnas uttalanden. Statsvetaren kan göra uttalanden som platsar i många olika kategorier och jag var därför tvungen att särskilja varje meningsbärande enhet – varje uttalande – och koda dem separat.⁴⁸ Artiklarna kodades i en frekvensmätning, där varje uttalande väger lika tungt när man väl sammanställer statistiken. Det lades exempelvis ingen vikt vid hur initierat statsvetaren uttalade sig.⁴⁹

Efter att jag kodat klart samtliga artiklar gick jag tillbaka för att göra ett reliabilitetstest där jag testade att koda om 20 artiklar för att se om jag fick samma resultat som jag fick första

---

⁴⁷ Esaiasson, 2012: 172

⁴⁸ Esaiasson, 2012: 202

⁴⁹ Esaiasson, 2012: 202

gången.⁵⁰ Resultaten blev samma som vid första kodningen.

5.6 Min förkunskaps betydelse för resultatet

Som student vid statsvetenskapliga institutionen i Göteborg kommer man naturligtvis i kontakt med många av de statsvetare som uttalar sig i media. Jag vill dock poängtera att jag på inget sätt har gett statsvetarna vid Göteborgs universitet någon speciell behandling i de artiklar där de figurerar. Alla uttalanden har kodats med samma förutsättningar.

5.7 Reliabilitet och validitet

Jag tror att min undersökning har hög validitet då jag anser mig undersöka just det jag ämnar undersöka. Jag undersöker vad statsvetare säger i media, inom vilka områden de uttalar sig och om det finns samband mellan de två. Jag anser mig därför operationalisera min teori på ett korrekt sätt.⁵¹ Min resultatvaliditet – att mitt resultat visar det jag påstår mig mäta – skulle jag säga vara god. Man kan ha åsikter om mina åsiktskategorier är för breda, men jag besvarar detta i det avslutande kapitlet om arbetsprocessen.

Begreppsvaliditeten anser jag vara hög, med förbehåll för att man inser att jag är medveten om att det inte är statsvetarnas faktiska uttalanden som jag mäter, utan det som trycks i pressen.⁵²

Jag tittar enkom på svenska morgon- och kvällstidningar. Det kan vara så att statsvetarna uttalar sig annorlunda när de figurerar i radio eller TV eller på de mer interaktiva sociala medierna och bloggar. Jag kan inte göra anspråk på att fånga in hur statsvetarna uttalar sig i alla medier, även om jag tror att statsvetarnas uttalanden i TV och radio är snarlika de i nyhetspressen. Jag baserar denna spekulation på att samtliga etermedier på samma sätt som nyhetspressen har ett begränsad ram att fylla med innehåll. Varken TV eller radio har obegränsat utrymme att lägga in långa utläggningar av statsvetare. Internet gör dock denna begränsning mer flytande.

---

⁵⁰ Esaiasson, 2012: 207

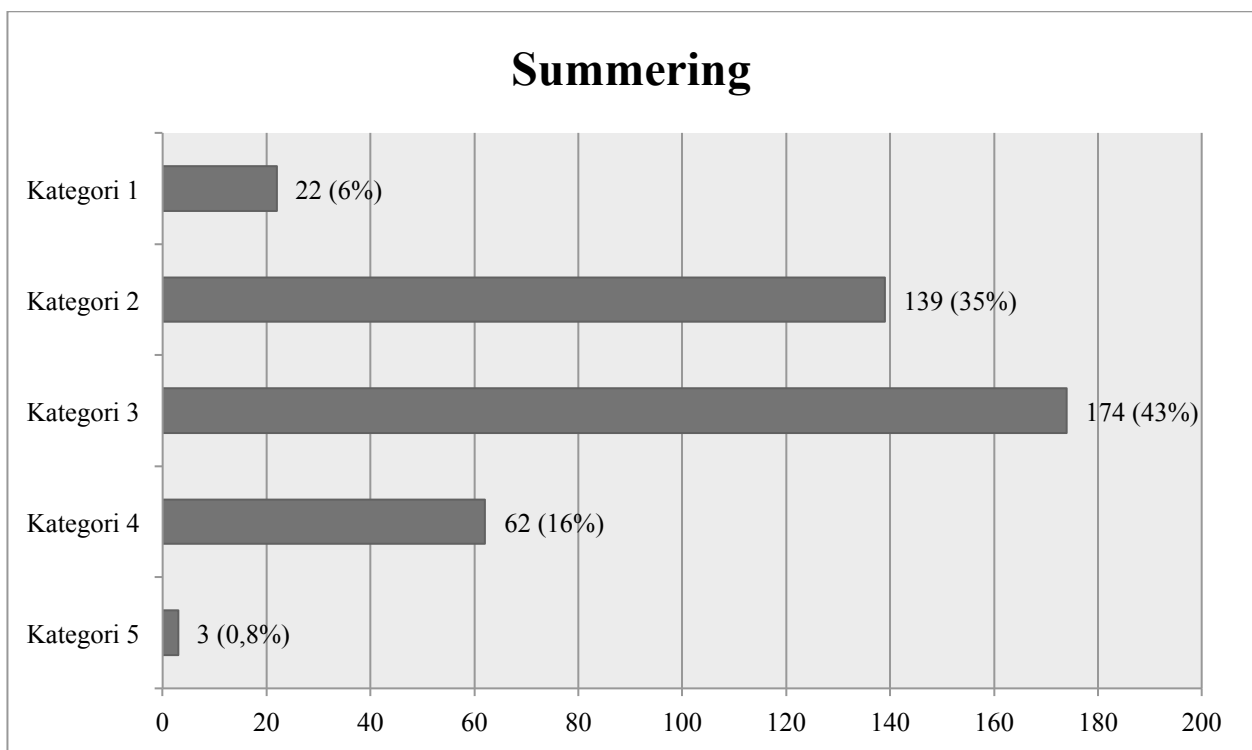
⁵¹ Esaiasson, 2012: 57

⁵² Esaiasson, 2012: 58

6. Resultat

6.1 Vilken typ av uttalanden gör statsvetare när de uttalar sig i nyhetspressen?

I de 69 artiklar jag undersökt gjordes totalt 400 uttalanden av 22 olika statsvetare från 9 olika universitet och högskolor.

Statistiken visar att ”Kategori 3: Problematiserar händelser, ifrågasätter sanningar eller tar ställning i värdefrågor” är absolut vanligast med 43% (174 stycken uttalanden). På andra plats kommer ”Kategori 2: Förklarar politiska skeenden, spekulerar eller siar om framtiden” med 35% (139 stycken uttalanden). ”Kategori 4: Ger faktauppgifter” kommer på tredje plats med 16% (62 stycken uttalanden), och ”Kategori 1: Presenterar, redovisar eller åberopar forskningsresultat eller opinionsmätningar” på fjärde plats med 6% (22 stycken uttalanden). Sist kom ”Kategori 5: Övrigt” med 0,8% (3 stycken uttalanden).

Nedan kommer jag att titta närmare på varje kategori av uttalande för sig. När jag i texten skriver om ”fall” refererar jag till varje gång en statsvetare figurerar i en artikel. Ett fall kan innehålla flera uttalanden. I mina 69 artiklar fanns 83 fall – alltså 83 fall av att statsvetare figurerade i en artikel. Det var alltså inte ovanligt att det figurerade mer än en statsvetare i nyhetsartiklarna. Varje fall är en sammanfattning av varje gång en statsvetare är med i en tidning och uttalar sig. Dessa fall genererade 400 uttalanden.

I tabellerna nedan visar jag en sammanställning av mina 83 fall. I stapeln ”Nej” redovisas de gånger statsvetaren aldrig uttalade sig i kategorin. Sedan följer antal uttalanden inom samma uttalandekategori i en och samma nyhetsartikel.

Om ”Kategori 1: Presenterar, redovisar eller åberopar forskningsresultat eller opinionsmätningar”

Som statistiken ovan visar fann jag att endast 6% av statsvetarnas uttalanden kunde kopplas direkt till forskning. I 68 av 83 fall då statsvetare figurerade i nyhetspressen presenterar statsvetarna inte några forskningsresultat alls. I 8 av de 83 gånger som statsvetare figurerade i nyhetspressen gjorde de ett uttalande i denna kategori. I 7 av de 83 fallen gjorde statsvetarna två uttalanden i denna kategori. Ingen statsvetare refererade till forskning mer än två gånger i en artikel.

Nedan finns exempel på uttalanden som sattes i kategori 1. Om uttalandet i sig inte pekar direkt på forskning så gjorde kontexten uttalandet stod i att det ändå placerades i denna kategori. Ett bra exempel på detta är Oscarssons uttalande här nedanför där nyhetsartikeln förklarade att det var forskning Oscarsson refererade till.

– Nästan två av tre väljare, eller 62 procent, tycker att partiet har en bra miljöpolitik. Det är den starkaste associationen väljarna har till något parti i en enskild fråga.

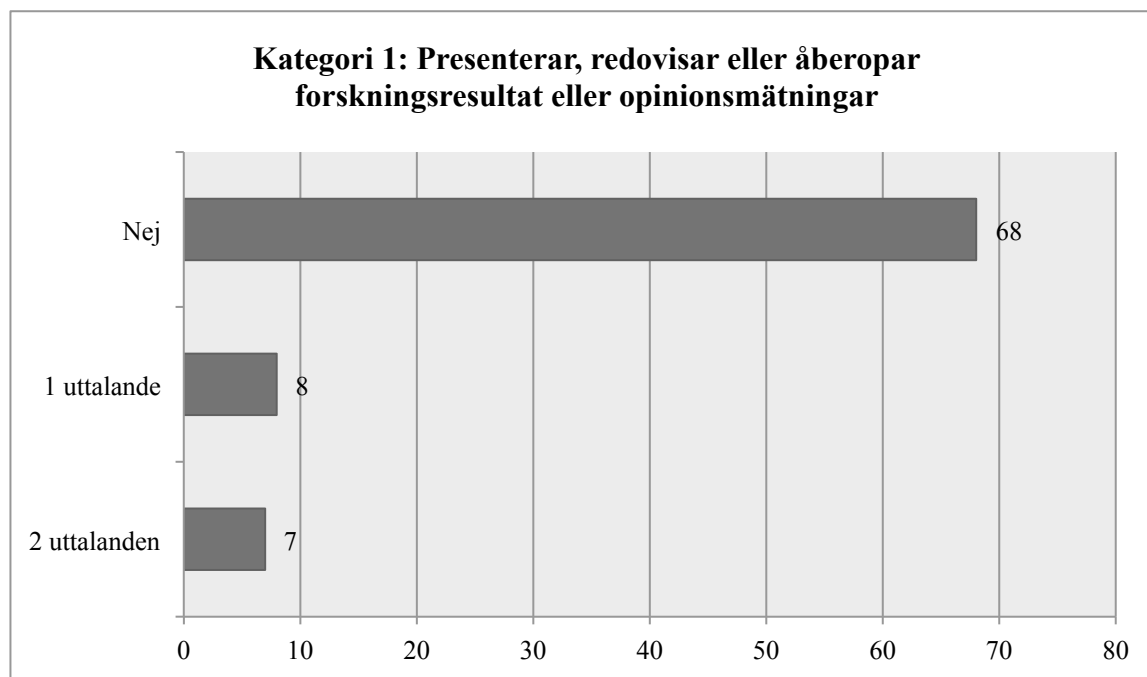
Henrik Oscarsson, artikel 36

– Forskningen visar att efterfrågan på papperslös arbetskraft har ökat i vissa sektorer och länder på grund av att det är billigare.

Peo Hansen, artikel 140

– *Forskningen visar också att regeringsfrågan spelar stor roll för väljarnas bedömning.*

Sören Holmberg, artikel 57

I 68 gånger av fallen uttalade sig statsvetaren aldrig i kategori 1.

Om ”Kategori 2: Förklarar politiska skeenden, spekulerar eller siar om framtiden”

Denna kategori utgjorde 35% (139 stycken) av statsvetarnas uttalanden. I 69% av fallen då statsvetare figurerade i nyhetsartiklarna gjorde statsvetarna något uttalanden i denna kategori.

Även om kategorin bara stod för 35% av de totala uttalandena kan jag ändå visa att statsvetarna i 69% av fallen de figurerar i nyhetstexter gör minst ett uttalande i denna kategori. I de artiklar där statsvetare gjort uttalanden i denna kategori ser man tydligt att de oftast gör ett eller två uttalanden av denna typ. Extremfallet var när en statsvetare gjorde 11 uttalanden i denna kategori i samma artikel.

Nedan finns exempel på uttalanden som sattes i kategori 2:

– Jonas Hinnfors, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, tror att Miljöpartiet länge lekt med landsbygdstanken.

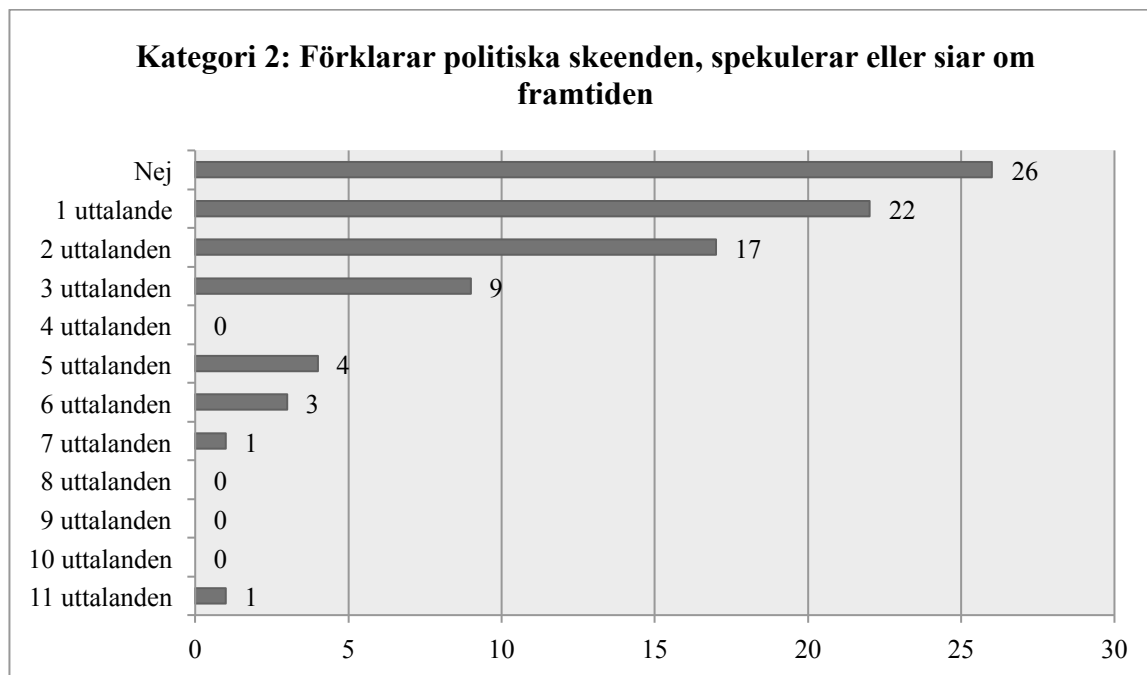
Jonas Hinnfors, artikel 132

– Det kan hända att den [kritiken] är det, men den kan också vara ett spel för galleriet.

Karl Loxbo, artikel 112

– Man kan tänka sig att de profilerar sig annorlunda från Moderaterna för att vinna några röster.

Magnus Hagevi, artikel 150

I 26 gånger av fallen uttalade sig statsvetaren aldrig i kategori 1.

Om ”Kategori 3: Problematiserar händelser, ifrågasätter sanningar eller tar ställning i värdefrågor”

Kategori 3 var den största kategorin med 43% (174 stycken) uttalanden. I 77% av fallen då statsvetare figurerade i artiklarna gjorde de minst ett uttalanden i denna kategori. Statsvetarna gjorde inte sällan både tre och fyra uttalanden i denna kategori i samma nyhetsartikel.

Extremfallet var när en statsvetare gjorde nio uttalanden i denna kategori. Nedan finns exempel på uttalanden som sattes i kategori 3:

– *Å ena sidan måste varje amerikansk president fortsätta kampen mot terrorismen...*

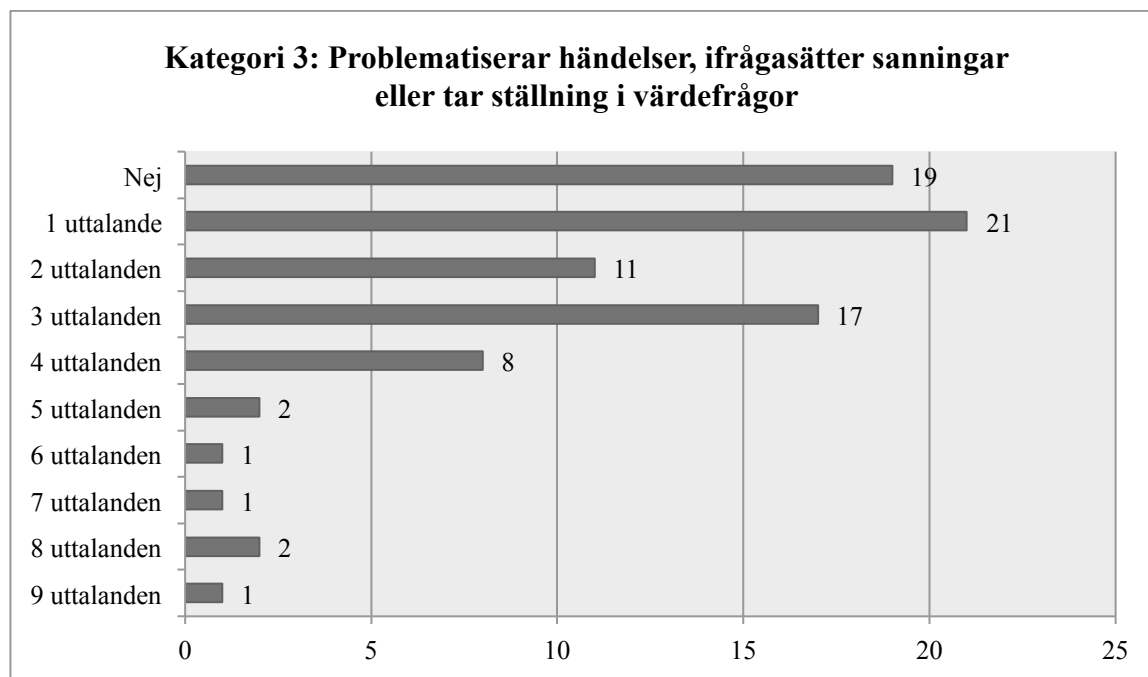
Jan Hallenberg, artikel 126

– *Det är viktigt att man inte bara har ja-sägare omkring sig som politisk ledare.*

Marie Demker, artikel 105

– *Egentligen är Pakistan inte riktigt moget att hålla fria val...*

Sten Widmalm, artikel 142

I 19 gånger av fallen uttalade sig statsvetaren aldrig i kategori 1.

Om ”Kategori 4: Ger faktauppgifter”

16% (62 stycken) av statsvetarnas uttalanden hamnade i denna kategori. I 40% av fallen då

statsvetare figurerade i nyhetspressen gjorde statsvetarna minst ett uttalande som jag anser vara faktauppgifter. Absolut vanligast var att statsvetarna gav en faktauppgift. Extremfallet var när en statsvetare gav sju faktauppgifter i en artikel. Nedan finns exempel på uttalanden som sattes i kategori 4:

– *Framför allt Socialdemokraterna hade gått ut tidigt och sagt att det skulle bli folkomröstning före beslut.*

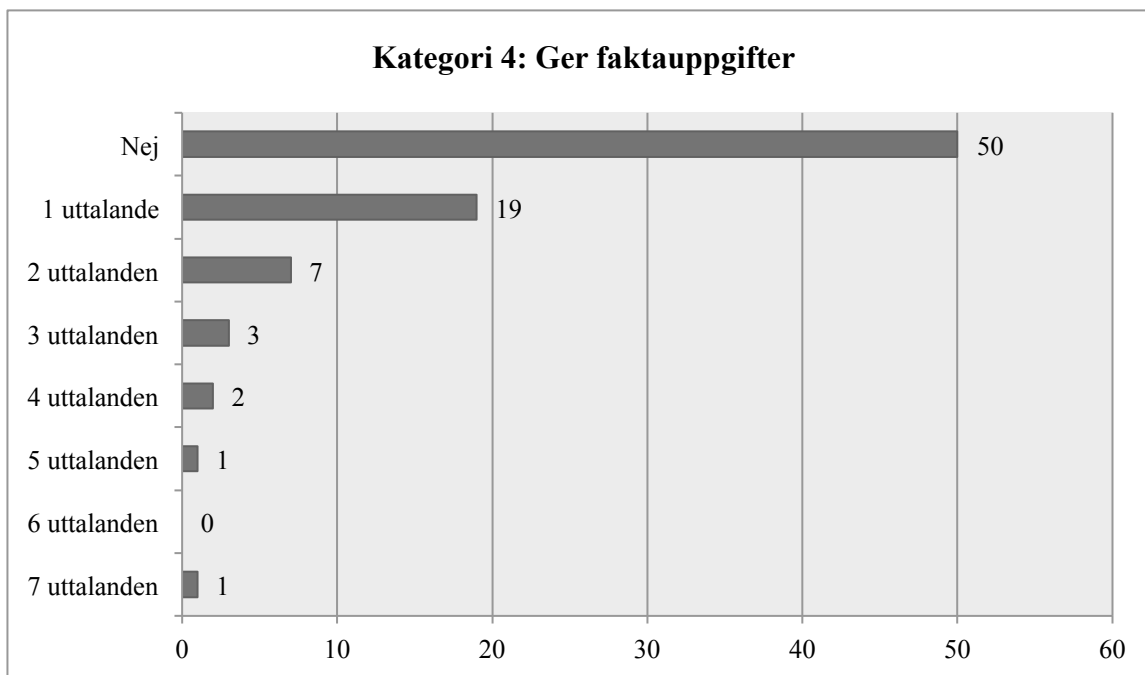
Folke Johansson, artikel 39

– *Men man ska komma ihåg att det är ovanligt i Europa nu för tiden att regeringar sitter mer än två mandatperioder.*

Ulf Bjereld, artikel 136

– *Han säger att myndigheter till en viss del blivit mer tillgängliga. I dag finns möjlighet att kontakta myndigheter via telefon, brev, e-post med mera.*

Jan Turvall, artikel 76

I 50 gånger av fallen uttalade sig statsvetaren aldrig i kategori 1.

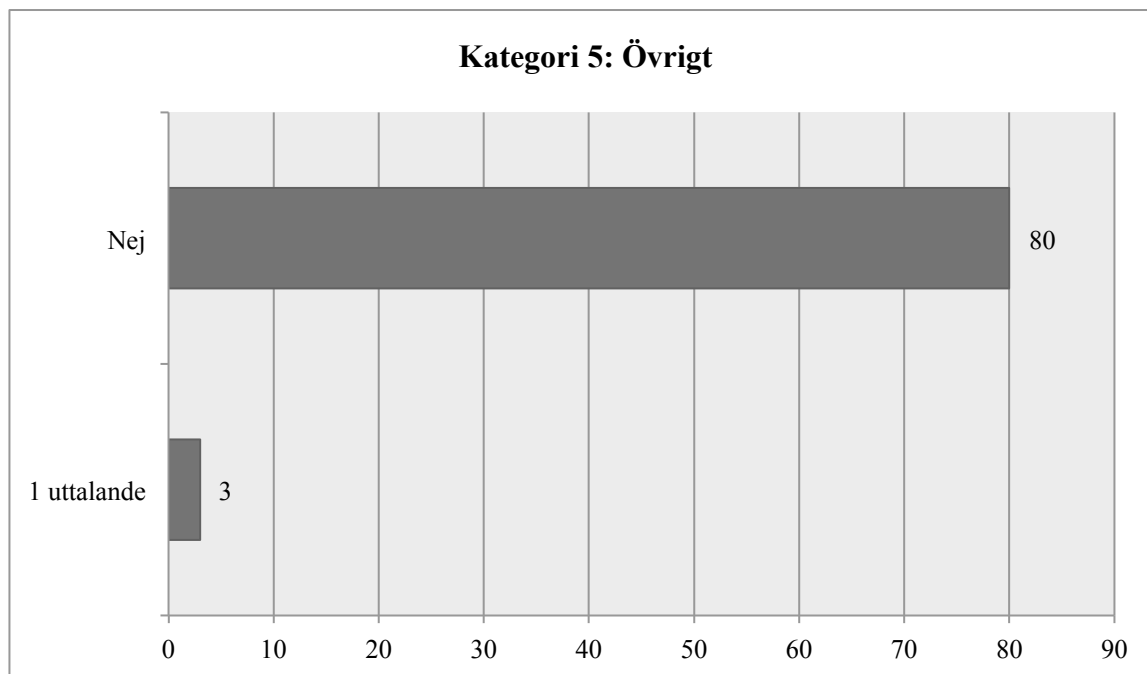
Om ”Kategori 5: Övrigt”

Denna kategori användes endast tre gånger, vilket motsvarar 0,8% av uttalandena.

Nedan finns ett exempel på ett uttalanden som sattes i kategori 5:

– *Det kändes väldigt bra att få frågan om att tala i dag.*

Marie Demker, artikel 127

6.2 Inom vilka sakområden uttalar sig statsvetare?

De artiklar jag undersökt behandlade 21 olika sakområden. Jag satte artikeln i det sakområde som var övergripande och mest genomgående; om en artikel handlade om ett val i Pakistan så valde jag sakområdet *val*.

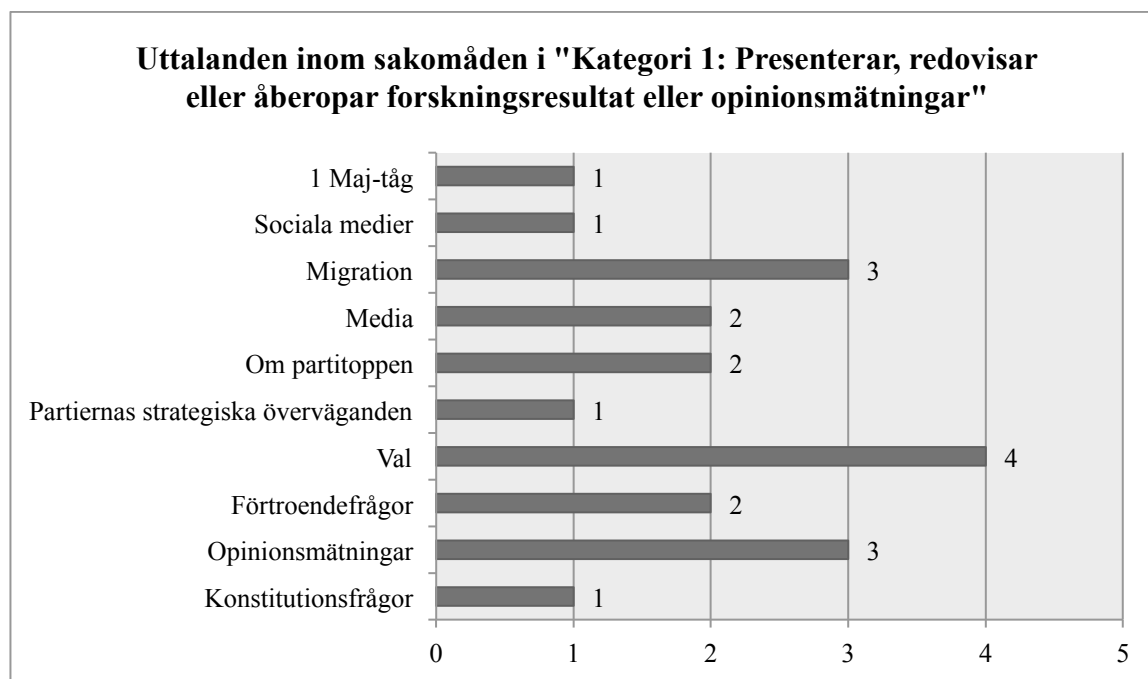
Sakområde	Antal artiklar (avrundade procent)
Kris inom ett parti	20% (14 artiklar)
Opinionsmätningar	15% (10 artiklar)
Partiernas strategiska överväganden	10% (7 artiklar)
Folkomröstningar	9% (6 artiklar)
Val	7% (5 artiklar)
Partiledare	6% (4 artiklar)
Konstitutionsfrågor	3% (2 artiklar)
Utbildningsfrågor	3% (2 artiklar)
Försvarsfrågor	1% (1 artikel)
Utrikesfrågor	1% (1 artikel)
Justitiefrågor	1% (1 artikel)
Politikers personliga relationer inom ett parti	1% (1 artikel)
Om partitoppen	1% (1 artikel)
Myndigheter	1% (1 artikel)
Sociala medier	1% (1 artikel)
Ungdomsförbund	1% (1 artikel)
Internationella kvinnodagen	1% (1 artikel)
1 Maj-tåg	1% (1 artikel)

Statistiken visar att sakområdet ”kris inom ett parti” är den mest förekommande nyhetsartikeln som statsvetare figurerar i. ”Opinionsmätningar” kommer på andra plats. Många sakområden

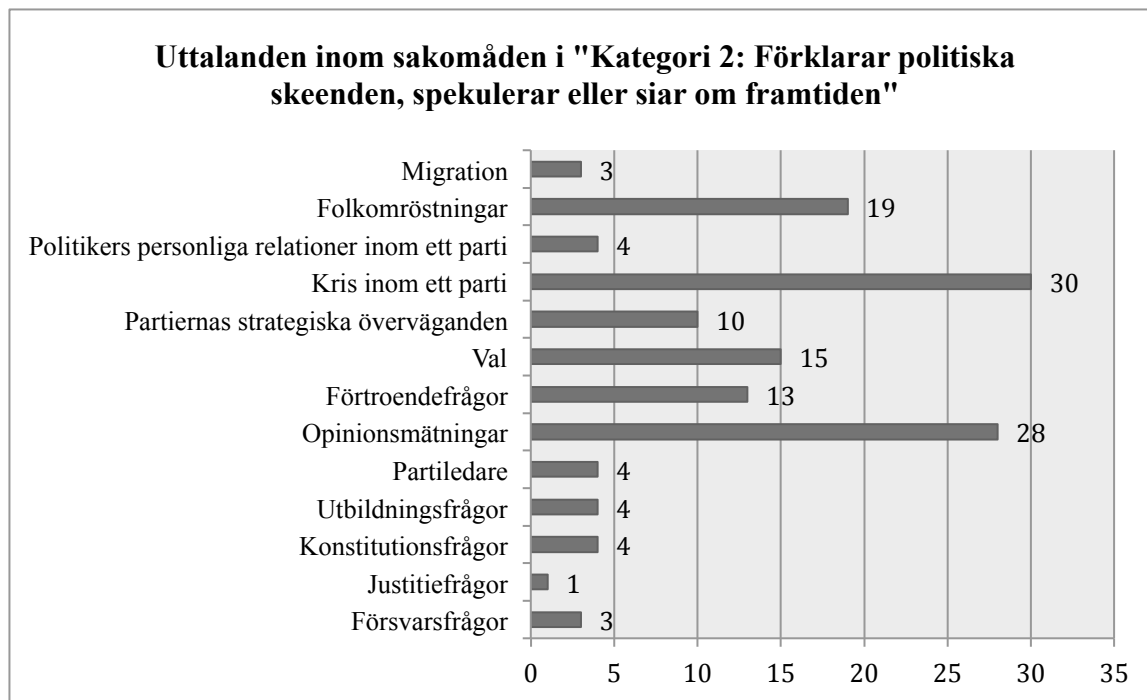
behandlades endast en gång, vilket visar på att statsvetarna används till att kommentera en mängd olika ämnen inom politik.

6.3 Finns det samband mellan uttalandekategorierna och sakområdena?

I kategori 1 fördelades de 22 uttalandena över 10 sakområden. Inom sakområdet *val* var denna kategori vanligast med fyra uttalanden, följt av tre uttalanden inom sakområdena migration och opinionsmätningar.

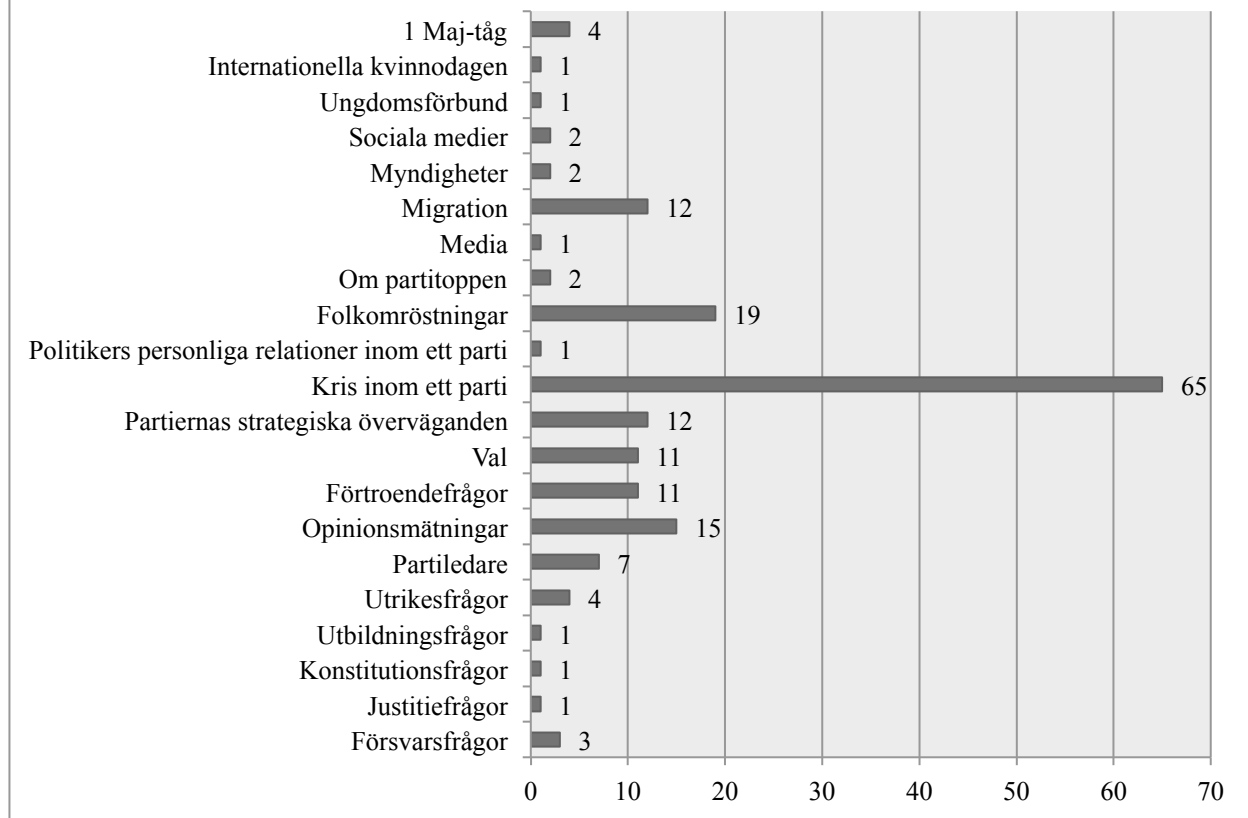

Inom kategori 2 kan vi se att artiklar som handlat om "kris inom ett parti" toppar med 30 uttalanden. Näst störst är artiklar som behandlar opinionsmätningar, med 28 uttalanden.

Inom kategori 3 sticker området ”kris inom ett parti” ut alldeles särskilt med 65 uttalanden. På andra plats, med 19 uttalanden, kommer artiklar om folkomröstningar.

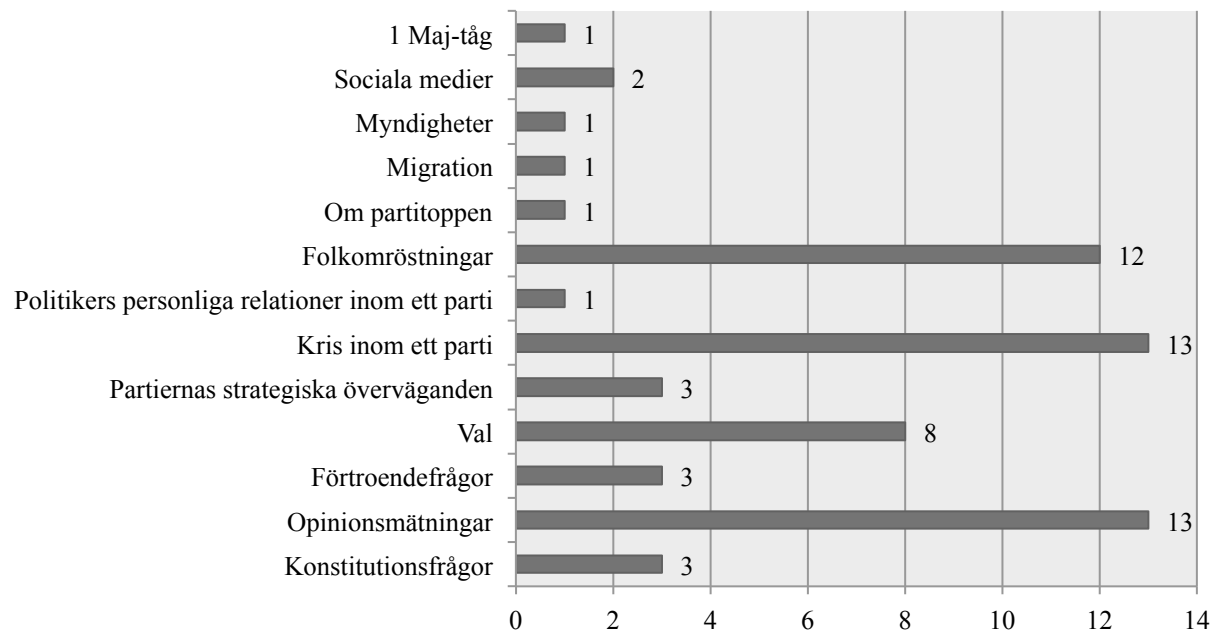
Uttalanden inom sakomåden i "Kategori 3: Problematiserar händelser, ifrågasätter sanningar eller tar ställning i värdefrågor "

Inom kategori 4 är det tre kategorier som sticker ut: folkomröstningar (12 uttalanden), ”kris inom ett parti” (13 uttalanden) och opinionsmätningar (13 uttalanden). Även kategorin val är vanligt förekommande, med 8 uttalanden.

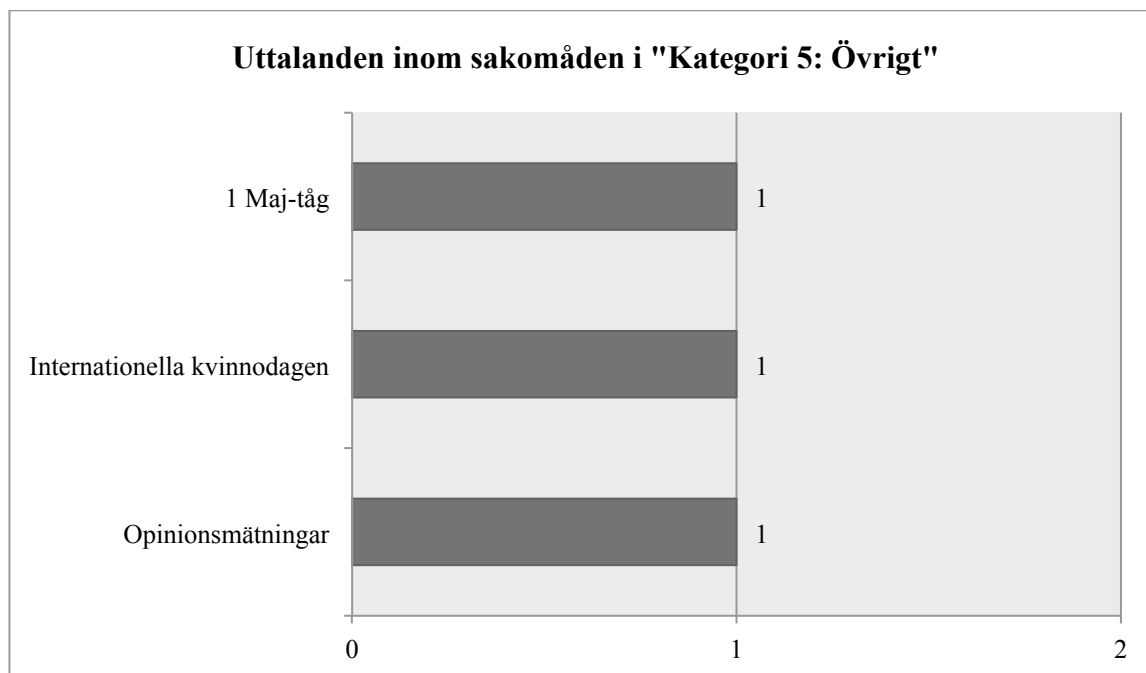

Uttalanden inom sakomåden i "Kategori 4: Ger faktauppgifter"

I kategori 5 fanns endast tre uttalanden.

Uttalanden inom sakomåden i "Kategori 5: Övrigt"

Sammanfattningsvis kan man se tydliga exempel på vilka uttalandekategorier som statsvetarna använder inom de olika sakområdena. Det allra mest tydliga exemplet på detta är de 65 stycken ”kategori 3”-uttalanden som gjordes inom sakområdet ”kris inom ett parti”. Vidare användes ”kategori 2” mycket inom sakområdena ”opinionsmätningar, val och kris inom ett parti”.

Eftersom det i varje uttalandekategori fanns olika många uttalanden har jag här tagit fram statistik på hur stor procentsatsen i proportion var inom de fem mest förekommande kategorierna. Det enda som sticker ut tycker jag är att kategori 1 aldrig användes inom sakområdet ”kris inom ett parti”, vilket var den mest använda sakområdet. Kategorin användes heller aldrig inom sakområdet ”folkomröstningar”. I övrigt är procentsatsen ganska jämt fördelad inom de olika kategorierna.

Sakområde	Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Kategori 4	Kategori 5
Kris inom ett parti	0%	22%	37%	21%	0%
Opinionsmätningar	14%	20%	9%	21%	33%
Partiernas strategiska överväganden	5%	7%	7%	5%	0%
Folkomröstningar	0%	14%	11%	19%	0%
Val	18%	11%	6%	13%	0%

7. Analys

7.1 Vad säger statsvetarna?

Mitt resultat tyder på att statsvetare i väldigt stor utsträckning används i medierna till att förklara skeenden, spekulera, sia om framtiden, problematisera och ta ställning i frågor som rör politik. Endast i undantagsfall – en gång av fem – används statsvetarna till att explicit presentera den forskning de bedriver eller tillskansat sig inom kollegiet genom att referera till den. Statsvetarna figurerar till största del som kommentatorer och framtidssiare – inte som förmedlare av forskning.

Vad kan detta bero på? Dagordningsteorin pekar på att medierna lotsar medborgarna genom flödet av information som finns i samhället. Medierna sätter dagordningen för vad som ska behandlas. Av naturliga skäl hinner medierna under en dag bara slå ner i ett begränsat antal ämnen och en utsällning måste ske.

Jag har visat att statsvetarna ofta kommenterar kriser, opinionsmätningar och partiernas strategiska överväganden. Varför? Enligt medielogiken är det uttalanden av typen ”tillspetsningar, förenklingar, polariseringar, konkretiseringar, intensifieringar, personifieringar och stereotypiseringar” som gör nyheter spännande och i förlängningen att människor blir intresserade av att ta del av dem.⁵³ Läsarna gillar dessutom att läsa om *vi mot dem*-scenarion och kriser. Läsarna vill också veta vad som kommer hända härnäst – vilket kräver spekulationer. Alla dessa frågor kan statsvetarna prata om – baserat på den kunskap de tillskansat sig genom år av studier och forskning – när journalisterna ringer.

I min undersökning fanns det två kategorier som var överlägset störst: ”Kategori 2: Förklarar politiska skeenden, spekulerar eller siar om framtiden” samt ”Kategori 3: Problematiserar händelser, ifrågasätter sanningar eller tar ställning i värdefrågor”. Uttalanden i dessa kategorier är fulla av just de egenskaper som medielogiken premierar. Jag fann att hela 35% av statsvetarnas uttalanden var spekulationer och framtidsspaningar och att 43% bestod av problematiseringar och ställningstaganden. Det är för mig klart att statsvetarna inte i första hand fungerar som förmedlare av forskning, utan som experter. En expert kan ha en friare roll att kommentera och fundera än en forskare kan.

---

⁵³ Strömbäck, 2009: 172-173

Jag tror att det är så att journalisterna fungerar som gatekeepers som sällar bort svår och onödig information som statsvetarna säger i samband med intervjun och plockar ut de uttalanden som skapar nyheter som är enkla att förstå och som samtidigt går medielogikens ärenden. Detta verkar statsvetarna vara väl medvetna om. I diskussionen som Madestam, Bjereld och Demker berättar om i mitt bakgrundsavsnitt tar de upp journalisternas vilja att få fram spännande stoff och hur det står i kontrast till statsvetarnas forskarideal. Då forskning oftast inte bedrivs på områden som direkt kan kopplas till det dagliga nyhetsflödet utan behandlar större strukturer tror jag att statsvetarnas uttalanden förkortas och tillspetsas. Jag tror att journalisterna resonerar att det är svårt nog för en läsare att förstå samtiden utan att dra in forskning som behandlar problemet på en strukturell nivå. Journalisterna väljer därför att använda statsvetarna som kommentatorer snarare än förmedlare av forskning, då forskningen ofta ligger längre ifrån den verklighet journalisterna vill skildra. Medielogiken säger att det som ligger oss kulturellt och rumsligt nära är mer gångbart i medierna. Således kan man tänka att få vill läsa om en undersökning från Ungern där demokratiteorier testats. Istället vill publiken läsa hur en statsvetare tror att läget kommer att utvecklas. Statsvetarna får använda sig av sin stora kunskap och sedan exempelvis sja om hur framtiden kommer att se ut eller förklara varför en viss sak har inträffat istället för att berätta om stora studier. Att statsvetarna baserar sina uttalanden på forskning både tror och hoppas jag på, men jag kan efter att ha studerat statsvetarnas uttalanden konstatera att underlaget väldigt sällan redovisas transparent.

Om medielogiken driver journalisterna att skriva en viss sorts texter ter det sig naturligt att de väljer ut uttalanden från statsvetarna som passar in i denna bild av verkligheten. Medielogiken vill ha tillspetsningar, konkretiseringar, personifieringar och stereotyper. Alla dessa attribut är enkelt att få in i kategori 2 och 3 i min kartläggning. Det är svårare att komma med forskningsuppgifter som baserar sig på konkretiseringar och stereotyper – två ord som knappast är förenligt med forskning. Jag tror att medielogiken är svår att förena med kategori 1, vilket gör att den är så frånvarande i min undersökning.

7.2 Inom vilka sakområden får statsvetarna uttala sig?

Det absolut vanligaste sakområdet som statsvetare uttalade sig inom var ”kris inom ett parti” som stod för 25% av statsvetarnas uttalanden. En förklaring till att denna kategori var så pass överrepresenterad kan vara att många artiklar i början av året handlade om svenska folkets låga

förtroende för Centerpartiet och Annie Lööf. Det skrevs även mycket om Socialdemokraternas petning av Omar Mustafa och den kritik som spreds i samband med händelsen. En tredje faktor till att det skrevs många artiklar inom detta sakområde var att Sverigedemokraterna under perioden uteslöt många medlemmar på grund av partiets nyttillkomna regler kring nolltolerans för rasistiska uttalanden. Huruvida sakområdet ”kris inom ett parti” är stor året om eller om jag lyckats välja artiklar från en period där området var extra framträdande är det omöjligt för mig att säga. Jag kan dock konstatera att sensationsnyheter där man beskriver verkligheten som en kris går helt i linje med medelogikens förutsättningar. Krisretoriken passar in i medielogikens tillspetsningar, förenklingar, polariseringar, intensifieringar och personifieringar.⁵⁴ När man porträtterar en händelse som behandlar kriser passar det bra att ta in en expert som kan problematisera och ta ställning i frågan – krisen kan då befästas. De stora mängder spekulationer inom ”opinionsmätningar, val och kris inom ett parti” som jag hittade är heller inte oväntad. Det ter sig ganska naturligt att tidningarna använder statsvetarna för att sia om hur framtiden för partierna kommer se ut i kommande val (och opinionsmätningar). Dessutom är det tacksamt att fråga dem hur partiet bör göra för att ta sig ur krisen.

Trots att det vid perioden då artiklarna skrevs var över ett år kvar till nästkommande val i Sverige handlade 15% av artiklarna om just opinionsmätningar. Opinionsmätningar var det näst största sakområdet i min undersökning. I många fall går detta sakområde att länka samman med sakområdet ”kris inom ett parti” då några av artiklarna som jag placerade i kategorin opinionsmätningar behandlade ”skandalerna” som jag nämnt ovan samt vilka konsekvenser skandalen hade fått på partiernas opinionssiffror. De konkreta siffror som opinionsmätningarna bidrar med till journalisternas texter tror jag är vad som gör de används så frekvent. Medielogiken premierar även konkretiseringar. I kombination med faktiska siffror tas statsvetarna in för att kommentera läget och sia om hur framtiden kommer se ut. Det bör påpekas att opinionsmätningar i mellanvalstiden anses vara otroligt vanskligt, vilket bland annat statsvetaren Henrik Oscarsson påpekat.⁵⁵ Att skriva om opinionsmätningar som inte säger speciellt mycket om hur ett kommande valresultat kan se ut ligger också i linje med medielogikens strävan efter sensation. Både *vi mot dem*-tänket och *kampen om makten* ligger

---

⁵⁴ Strömbäck, 2009: 172-173

⁵⁵ Oscarsson, 2013

nära till hands och går enkelt att koppla till medielogiken. Det är också lätt att skapa polariseringar med hjälp av opinionssiffror där man kan peka på tydliga vinnare och förlorare.

Den tredje vanligaste sakområdet var ”partiernas strategiska överväganden” som stod för 11% av urvalet. Inom sakområdet behandlades frågor om hur partierna skulle vända opinionen och hur statsvetarna trodde att nya samarbeten mellan partierna skulle kunna se ut efter nästa val.

Medan de tre vanligaste sakområdena stod för över 50% av artiklarna i mitt urval handlade resterande 50% om en mängd olika ämnen. Gemensamt för nästan alla resterande sakområden var att de innehöll en till två artiklar. Även om medierna mest använder statsvetarna inom ett fåtal sakområden får statsvetarna kommentera en mängd olika frågor – från ungdomsförbund till försvarsfrågor.

Sammanfattningsvis kan man säga att statsvetarna ofta tas in för att kommentera stora skeenden; kriser, opinionssiffror och strategi. Ingen av dessa tre ämnen är särskilt sakpolitiska, utan ska försöka säga någonting större om det rådande läget. Då är det inte så konstigt att spekulatioerna och tyckande ligger nära till hands.

7.3 Statsvetarna och den tredje uppgiften

I och med att jag inte hittat litteratur som konkret problematiserar hur man bör nå ut med den tredje uppgiften genom medierna blir det svårt för mig att dra några större slutsatser om huruvida statsvetarnas beteende i tidningarna är förenligt med uppgiften. Per definition uppfyller statsvetarna minst ett kriterium genom att medverka i medierna: att samverka med det omgivande samhället. Man kan dock fråga sig om statsvetarna alltid ”informerar om sin verksamhet samt verkar för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta” de gånger när de inte direkt hänvisar till forskning. Å andra sidan finns det mig veterligen inga invändningar från lagstiftningen kring den tredje uppgiften som säger att man inte får använda sin forskning som grund och sedan exempelvis sia om framtiden, även om det är löst baserat på forskning. Om statsvetaren känner att hen kan bidra till det offentliga samtalet och någonstans förankra det hela i forskning borde statsvetarnas uttalanden i media gå i linje med den tredje uppgiften. Förhoppningsvis är statsvetaren medveten om att uttalandet görs som representant för ett universitet eller högskola och inser vilken makt och legitimitet det ger.

Den kritik som Kjell Goldmanns framfört (se avsnitt i *bakgrund*) om medierna tvingar statsvetarna till förenklingar kan jag finna fog för i mitt resultat. Efter att ha tittat på 400 uttalanden kan jag konstatera att statsvetarnas uttalanden ofta är korta och bygger på förenklingar. De backas sällan upp av källor eller djupa problematiseringar. Jag kan se en problematik i detta. Om man läser en nyhetstext där en statsvetare vid ett universitet fritt spekulerar utan att jag som läsare kan se att hen baserar sitt uttalande på forskning har jag två alternativ; jag kan antingen välja att tro på det statsvetaren uttalar sig om baserat på den legitimitet statsvetaren åtnjuter av att vara anställd som forskare eller lektor vid universitet eller högskola. Jag kan även välja att ställa mig kritisk till uttalandet. Om jag gör det sistnämnda kan förtroendet för den specifika statsvetaren – eller i värsta fall statsvetarna som grupp – urvattnas på sikt. Ett tredje och kanske mer troligt alternativ är att läsaren inte lägger mycket vikt vid uttalandet, utan läser vidare. Det är denna typ av okritisk konsumering som jag tror Goldmann är rädd för. Och jag är beredd att hålla med om att den är problematisk.

7.4 Tidigare forskning och mitt resultat

Både i den tidigare forskningen (Peters och Goslin) samt i mitt bakgrundsavsnitt (Talerud) beskrivs det om att medierna tycker att forskare är dåliga på att förenkla och föra ut sina forskningsfynd så att medborgarna kan ta del av dem. Även mitt resultat visar att det idag redovisas få forskningsfynd i medierna, men jag kan inte alls vara säker på att det är forskarnas ovilja som gör att forskningen inte kommer med. Det kan mycket väl vara så att det är medielogiken, dagordningsteorin och gatekeeping som gör att forskningen sällas bort. Jag skulle snarare säga att det finns ett glapp mellan mediernas lättlästa texter och forskarnas svårare texter, alternativt att medierna aktivt väljer bort svår forskning till förmån för spekulationer och tyckande. Jag finner mycket fog för Peters beskrivning av hur forskare använder ”use of selected, simplified, sensationalized, and pedagogically tailored messages” när de kommunicerar med medierna.

De uttalandekategorier som Goslin tagit upp var tyvärr oanvändbara i min undersökning. Jag kan kort och gott konstatera att mycket har hänt sedan 1974 och att forskarnas uttalanden ser mycket annorlunda ut idag.

Sammanfattning

Jag har med min statistik kunnat visa att statsvetarna endast i ett fall av fem direkt hänvisar till forskning när de uttalar sig i Sveriges tidningar. Hur än situationen ser ut i intervjuögonblicket är det denna verklighet som medborgarna möts av när de öppnar en tidning. Som statsvetare bör man vara medveten om denna verklighet – även om det är journalisterna som väljer vilka citat som ska komma på pränt. Svenska statsvetare måste tänka över om de tycker att de gör samhället en tjänst genom att vara med i den allmänna debatten på journalisternas villkor.

8. Slutdiskussion

Med facit i hand tycker jag att min undersökning av statsvetare i media överlag blev intressant. Jag gillade att jobba med innehållsanalys och tyckte även om hur jag kunde summera mitt resultat i siffror och diagram istället för att bara analysera texter. Mitt urval av artiklar föll väl ut, även om jag såhär i efterhand kan tycka att jag kunde prioriterat att lägga några fler dagar på att koda artiklar. Jag tror att mitt resultat skulle må bra av att urvalet steg till cirka 100 artiklar, för att kunna dra ännu mer generella slutsatser. Det ska dock sägas att jag tyckte mig se väldigt få förändringar i statistiken från det att jag kodat 50 artiklar till att jag kodat 69, vilket kan tyda på att mitt resultat är någorlunda mättat. Anledningen till att det blev 69 artiklar och inte 70 var att jag räknat fel vid ett tillfälle och sedan inte hade tid att koda fler artiklar.

8.1 Arbetsprocessen

Generellt har arbetet med denna uppsats gått bra. Det var först svårt att hitta litteratur och tidigare forskning på området, men med lite pusslande tycker jag att det löste sig bra. Jag inte stött på några större problem under kodningsprocessen, även om det var en del arbete med att sälla ut ogiltiga artiklar som exempelvis innehöll statsvetare som inte var anställda vid universitet. De gånger jag kände mig osäker på en kodning kontaktade jag min handledare för guidning. Jag har försökt att ha de av Ekström sammanfattade kriterier som jag presenterade i metodavsnittet i åtanke under hela processen: objektivitet, systematik, kvantitet och manifest.

8.1.1 Urval av artiklar

För att underlätta arbetet med att upprätta min randomiseringslista så utgick mitt material från artiklar publicerade mellan januari och juni 2013. På så sätt kunde jag hålla antalet artiklar nere och behövde bara lägga en dag på att hämta hem PDF-filer från Mediarkivet. I efterhand kan jag tycka att jag borde ha utvidgat denna tidsram något för att kunna säga fler generella saker om statsvetare i media. Jag har även börjat fundera om mitt sätt att upprätta en randomiseringslista är detsamma som andra gjort på. Kanske fanns det enklare sätt att göra det på som inte behövde ta lång tid.

8.1.2 Kan min kodning påverkat resultatet?

Mitt resultat baseras på hur journalisterna gestaltar statsvetarens uttalande i sin text. Det kan vara så att statsvetaren använder forskning när hen ”tar ställning” i frågor. Mitt resultat tar dock inte hänsyn till intervjuögonblicket, utan endast det som kommer på pränt. Jag tror att kodningen i sig gått rätt till. Jag tror att man som läsare fått en god inblick i vilken typ av uttalanden som lagts i varje kategori. Ibland var det svårt att kategorisera uttalanden som låg på gränsen mellan två artiklar. Dessa artiklar flaggade jag ofta, för att senare gå tillbaka till. Nästan alla gånger jag gick tillbaka för att överväga mitt beslut behöll jag den kategori som jag först tilldelat uttalandet.

Kanske skulle jag ha skapat dubbelt så många kategorier för att bevara mångfalden av uttalandenas art och således lagt mer tid på själva kodningsprocessen. Eventuellt borde kategori 2 och 3 delats upp i 4-6 olika kategorier. Trots att det i efterhand kan se ut som trubbiga kategorier uppfattade jag inte kodandet som svårt. Varje uttalande passade in i någon av mina definierade kategorier, vilket är ett gott tecken. Det blir dock i nuläget enkelt att kritisera mina kategorier för att vara allt för breda för att mäta verkligheten och presentera ett intressant resultat. Även om jag inte är helt missnöjd med kategorierna så medger jag att de kunde ha omarbetats och delats upp.

8.2 Resultatet

Jag tycker att jag har kunnat peka på intressanta aspekter av statsvetares medverkan i Sveriges tidningar och att jag svarat på mina frågeställningar på ett fullgott sätt. Jag hoppas att jag på ett transparent sätt kunnat redovisa mina resultat.

8.3 Förslag på vidare forskning

Jag tycker att man bör titta närmare på ett fåtal statsvetares uttalanden och se om eller hur dessa direkt kan kopplas till statsvetarens forskning – eventuellt genom djupintervjuer med några av alla statsvetare som figurerat i min studie. Det skulle även vara oerhört intressant att titta på om statsvetarnas uttalanden har förändrats över tid.

9. Referenslista

9.1 Litteratur

- Badersten, Björn & Gustavsson, Jakob. Vad är statsvetenskap? Om undran inför politiken. Studentlitteratur, Lund. 2010.
- Brewer Paul R. & Sigelman, Lee. *Political Scientists as Color Commentators: Framing and Expert Commentary in Media Campaign Coverage*. The Harvard International Journal of Press/Politics 2002 7: 23
- Ektröm, Mats & Larsson, Larsåke (red). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Studentlitteratur, Lund. 2010.
- Erlandsson, Magnus (red). *Statsvetenskaplig tidskrift*. Årgång 115, nummer 1, 2013.
- Esaiasson, Peter & Gilljam, Mikael & Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Nordstedts juridik, Stockholm. 2012.
- Falkheimer, Jesper. *Medier och kommunikation – en introduktion*. 2001. Studentlitteratur, Lund.
- Goldmann, Kjell. *Statsvetenskap som yrke*. Studentlitteratur, Lund. 2005.
- Goslin, David A. *International Social Science Journal*. Volume XXVI, Number 3, 1974.
- Hadenius, Weibull & Wadbring. *Massmedier: press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. Ekerlids förlag, Stockholm. 2011.

- Högskolelag (1992:1434)
- Högskolelag (2009:45)
- Kasperowski, Dick & Bragesjö, Fredrik. *Bilda och samverka: om införandet, implementering och förändringen av universitetens tredje uppgift 1977-1997*. Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori vid Göteborgs universitet, 2011.
- McCombs, Maxwell E. & Shaw, Donald L. *The Agenda-Setting Function of Mass Media*. *The Public Opinion Quarterly*, Vol 36, No 2 (Summer, 1972), pp 176-187.
- Peters, Hans Peter. *Gap between science and media revisited: Scientists as public communicators*. 2013. PNAS , August 2013, vol. 110, suppl. 3.
- Strömbäck, Jesper. *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*. SNS förlag, 2009.
- Talerud, Bo. Högskolans arbete med sin samverkansuppgift. Högskoleverkets arbetsrapporter 2000:2 AR
- Örum, Oscar. *Statsvetarens (förändrade) roll i svensk dagspress*. Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Göteborg universitet, 2013.

9.2 Internet

- Demker, Marie. 2011. *Rätt att vi statsvetare förenklar när vi intervjuas i TV*. SVT Debatt. Hämtad 2014-01-03.
<http://debatt.svt.se/2011/04/01/ratt-att-vi-statsvetare-forenklar-nar-vi-intervjuas-i-tv/>

- Oscarsson, 2013. *Låt bevakningen av väljarbarometrarna vila 2013*. Hämtad 2013-12-18.
<http://www.henrikoscarsson.com/2013/01/lat-bevakningen-av-valjarbarometrarna.html>
- Reporters Without Borders. *2013 Word Press Freedom Index*. Hämtad 2014-01-03.
http://fr.rsf.org/IMG/pdf/classement_2013_gb-bd.pdf
- Samuelsson, Marielouise. 2012. Universitetsläraren. *"Tredje uppgiften är inget man slipar på, därför är det svårt att bli bra på den"*. Hämtad 2013-11-05.
<http://www.sulf.se/Universitetslararen/Arkiv/2012/Nummer-9-12/Tredje-uppgiften-ar-inget-man-slipar-pa-darfor-ar-det-svart-att-bli-bra-pa-den/>
- Tidningsutgivarna, 2013. Hämtad 2013-11-06.
<http://www.ts.se/Mediefakta/Dagspress.aspx>

Appendix

Kodschema

V1: Artikel-id

V2: Månad

0. Okodbart
1. Januari
2. Februari
3. Mars
4. April
5. Maj
6. Juni

V3: Dag

0. Okodbart
1. 1:a
2. 2:e
3. 3:e
- etc.

V4: Tidning

1. Aftonbladet
2. Expressen
3. Kvällsposten
4. GT
5. Göteborgs-Posten
6. Dagens Nyheter
7. Svenska Dagbladet

V5: Namn på statsvetare

1. Jonas Hinnfors
2. Henrik Oscarsson
3. Malena Rosén Sundström
4. Mikael Sundström
5. Ulf Bjereld
6. Jan Hallenberg

7. Folke Johansson
8. Marie Demker
9. Sten Widmalm
10. Peo Hansen
11. Svend Dahl
12. Karl Loxbo
13. (Borttagen)
14. Anders Sannerstedt
15. Tommy Möller
16. Jan Turvall
17. Andreas Johansson Heinö
18. Katarina Barrling
19. Sören Holmberg
20. Peter Esaiasson
21. Nicholas Aylott
22. Magnus Hagevi
23. Gunnar Falkemark

V6: Universitet eller högskola statsvetaren är anställd vid

0. Okodbart
1. Malmö Högskola
2. Göteborgs universitet
3. Stockholms universitet
4. Uppsala universitet
5. Lunds universitet
6. Försvarshögskolan
7. Linköpings universitet
8. Linnéuniversitetet
9. Södertörns högskola

V7: Kön på Statsvetare

0. Okodbart
1. Kvinna
2. Man

V8: Sakområde

0. Okodbart
1. Arbetsmarknadsfrågor
2. Civilfrågor
3. Finansfrågor
4. Försvarsfrågor
5. Justitiefrågor
6. Konstitutionsfrågor

7. Kulturfrågor
8. Miljö- och jordbruksfrågor
9. Näringslivsfrågor
10. Skattefrågor
11. Socialförsäkringsfrågor
12. Socialfrågor
13. Trafikfrågor
14. Utbildningsfrågor
15. Utrikesfrågor
16. Partiledare
17. Opinionsmätningar
18. Förtroendefrågor
19. Val
20. Partiernas strategiska överväganden
21. Kris inom ett parti
22. Politikens personliga relationer inom ett parti
23. Folkomröstningar
24. Om partitoppen
25. Media
26. Migration
27. Myndigheter
28. Sociala medier
29. Ungdomsförbund
30. Internationella kvinnodagen
31. 1 Maj-tåg

V9: Antal uttalanden i kategori 1

V10: Antal uttalanden i kategori 2

V11: Antal uttalanden i kategori 3

V12: Antal uttalanden i kategori 4

V13: Antal uttalanden i kategori 5

V14: Artikelrubrik

Artiklar i undersökningen

Interna kritiker inte överraskade	21 januari	Svenska dagbladet
MP med i nästa regering	24 maj	Göteborgs-Posten
Lööf och Reinfeldt fick åthutning av KU - och lade locket på	5 juni	Aftonbladet
Ask lät Lööf ta smällen	23 januari	Expressen
Familjerna som styr S	26 april	Aftonbladet
(Tuffa tider för småpartierna...) ...och inte heller de stora har det lätt	19 maj	Göteborgs-Posten
”Många kan få blodad tand efter detta”	24 maj	Göteborgs-Posten
Centerledarens dystra siffror: Lägre förtroende än någonsin	9 januari	GT
Barnen blir offer i USA:s terrorkrig	10 mars	Aftonbladet
Göteborgarna får säga sitt om trängselskatten	23 maj	Expressen
Unik folkomröstning kan avgöra trängselskatt	25 april	Dagens Nyheter
Bredare topp med mindre erfarenhet	7 april	Svenska Dagbladet
Lägsta väljarstödet på fyra år: ”Alla fyra partierna behöver göra mer”	8 mars	Expressen
”Filippa Reinfeldt är gammelmoderat, så de var kanske inte så överens”	24 mars	Expressen
Rekordlåg siffra för Centern	8 april	Expressen
Så ska MP ta striden om landet	2 mars	GT
Reinfeldt får ta smällen	2 maj	Expressen
Sharif mot seger i Pakistan	12 maj	Svenska Dagbladet
Åkesson tiger om skandalen	28 april	Kvällsposten
Mötet i Maramö sågas	28 februari	Göteborgs-Posten
Fokus på politiker har inte ökat	13 februari	Göteborgs-Posten
Petade Mustafa - Nu spås väljarflykt	15 april	Aftonbladet
”Sätt dit arbetsgivarna i stället”	24 februari	Dagens Nyheter
Maktpusslet	27 februari	Aftonbladet
Förtvivlad protest mot våldet	19 februari	Göteborgs-Posten
”Urholkning av trovärdigheten”	11 januari	Göteborgs-Posten
Experter tror på rödgrönt samarbete	7 maj	Dagens Nyheter
Lööfs nya huvudverk	12 januari	Kvällsposten
S-ledarens hårda kritik mot regeringen	16 maj	Expressen
Nytt tonläge i invandringsfrågan	8 februari	Svenska Dagbladet
Reinfeldts huvudvärk – minskar i ännu en opinionsundersökning	8 juni	Kvällsposten
Myndigheter dröjer med att lyfta på luren	26 april	Dagens Nyheter
SDU bjuder in extremister	30 juni	Göteborg-Posten

Artister fiskar röster på nätet	7 mars	Svenska Dagbladet
S-ledaren fortsätter ducka för frågorna om affären	19 april	Dagens Nyheter
Mycket att bevisa för omvald Palm	28 april	Dagens Nyheter
Mord i Pakistans valsput	4 maj	Svenska Dagbladet
Flera avhopp från C	11 januari	Göteborgs-Posten
8 mars rockade fett	9 mars	Göteborgs-Posten
Annies nya huvudverk	27 januari	GT
Jobb och regering i fokus	6 maj	Svenska Dagbladet
Palm under hård press	19 april	Göteborgs-Posten
Så fick Omar Mustafa sparken	24 april	GT
Intern kritik efter att Mustafa tvingats avgå	15 april	Dagens Nyheter
Pressen ökar på Reinfeld	20 mars	GT
Politiker skeptiska till enkät som visar att en majoritet vill ha omröstning	15 maj	Göteborgs-Posten
Stoltenbergs livlina är det svarta guldet	19 juni	Expressen
Många chattade om Billström-affären	21 mars	Göteborgs-Posten
Vänsterpartiet har störst stöd i majtågen i studie: ”Många nya medlemmar”	1 maj	GT
Löf riktat in sig på Björklunds hjärtefråga: ”Frustration i partiet”	11 februari	Expressen
Palm omvald som s-ledare i Stockholm	28 april	Göteborgs-Posten
Efter Björklunds utspel - nu öppnar LO för en bred koalitionsregering	8 maj	Expressen
SD renar: 12 sparkas	19 mars	Aftonbladet
KU: Det kostar att ljuga	25 april	Aftonbladet
Centerledaren sviks av svenska folket – och av de egna väljarna	17 maj	Expressen
Strategisk balansgång väntar politikerna	26 maj	Göteborgs-Posten
Också Moderaterna rasar	5 juni	Göteborgs-Posten
Löfvens giftpil mot Reinfeldt	26 maj	Kvällsposten
Experterna: Nu blir det folkomröstning	17 februari	GT
Reinfeldt läxade upp Billström	20 mars	Göteborgs-Posten
Adaktusson inget självklart lyft för KD	21 februari	Svenska Dagbladet
C och KD under spärren - nu öppnar FP dörren för MP igen	9 maj	Kvällsposten
Patrik Ehn utesluts ur SD	19 mars	Göteborgs-Posten
Unik kartläggning: ombuden kör över partiledaren i minst en viktig fråga på kongressen	3 april	Aftonbladet
Novus: Lägsta stödet för M sedan förra valet	25 april	Expressen
”Partiledningen har varit oförberedd”	21 april	Svenska Dagbladet

Experten inför debatten i riksdagen: Kraven på egen profil är jättehöga	16 januari	Aftonbladet
Flyktingar möter ökat motstånd	28 juni	Göteborgs-Posten
Löfvens nya taktik: Skolan	11 maj	Expressen

Statsvetare som uttalat sig

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Jonas Hinnfors	21	25,3	25,3	25,3
	Henrik Oscarsson	6	7,2	7,2	32,5
	Malena Rosén Sundström	4	4,8	4,8	37,3
	Mikael Sundström	6	7,2	7,2	44,6
	Ulf Bjereld	13	15,7	15,7	60,2
	Jan Hallenberg	1	1,2	1,2	61,4
	Folke Johansson	3	3,6	3,6	65,1
	Marie Demker	7	8,4	8,4	73,5
	Sten Widmalm	3	3,6	3,6	77,1
	Peo Hansen	1	1,2	1,2	78,3
	Svend Dahl	2	2,4	2,4	80,7
	Karl Loxbo	2	2,4	2,4	83,1
	Anders Sannerstedt	1	1,2	1,2	84,3
	Tommy Möller	2	2,4	2,4	86,7
	Jan Turvall	1	1,2	1,2	88,0
	Andreas Johansson Heinö	2	2,4	2,4	90,4
	Katarina Barrling	1	1,2	1,2	91,6
	Sören Holmberg	1	1,2	1,2	92,8
	Peter Esaiasson	2	2,4	2,4	95,2
	Nicholas Aylott	1	1,2	1,2	96,4
	Magnus Hagevi	2	2,4	2,4	98,8
	Gunnar Falkemark	1	1,2	1,2	100,0
	Total	83	100,0	100,0	

Statsvetarens universitet

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Göteborgs universitet	58	69,9	69,9	69,9
	Stockholms universitet	3	3,6	3,6	73,5
	Uppsala universitet	4	4,8	4,8	78,3
	Lunds universitet	11	13,3	13,3	91,6
	Försvarshögskolan	1	1,2	1,2	92,8
	Lindköpings universitet	1	1,2	1,2	94,0
	Linnéuniversitetet	4	4,8	4,8	98,8
	Södertörns högskola	1	1,2	1,2	100,0
	Total	83	100,0	100,0	

Sakområdet artikeln behandlar

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	4,00	1	1,2	1,2	1,2
	5,00	1	1,2	1,2	2,4
	6,00	2	2,4	2,4	4,8
	14,00	2	2,4	2,4	7,2
	15,00	1	1,2	1,2	8,4
	16,00	5	6,0	6,0	14,5
	17,00	12	14,5	14,5	28,9
	18,00	5	6,0	6,0	34,9
	19,00	6	7,2	7,2	42,2
	20,00	9	10,8	10,8	53,0
	21,00	21	25,3	25,3	78,3
	22,00	1	1,2	1,2	79,5
	23,00	7	8,4	8,4	88,0
	24,00	1	1,2	1,2	89,2
	25,00	1	1,2	1,2	90,4
	26,00	3	3,6	3,6	94,0
	27,00	1	1,2	1,2	95,2
	28,00	1	1,2	1,2	96,4
	29,00	1	1,2	1,2	97,6
	30,00	1	1,2	1,2	98,8
	31,00	1	1,2	1,2	100,0
Total		83	100,0	100,0	

För förklaring till sakområden, se kodningsschema i början av appendix.

Tidningar i undersökningen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Aftonbladet	10	12,0	12,0	12,0
	Expressen	15	18,1	18,1	30,1
	Kvällsposten	7	8,4	8,4	38,6
	GT	13	15,7	15,7	54,2
	Göteborgs-Posten	19	22,9	22,9	77,1
	Dagens Nyheter	8	9,6	9,6	86,7
	Svenska Dagbladet	11	13,3	13,3	100,0
	Total	83	100,0	100,0	